

НАПОМЕНЕ

УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ ИНСТИТУТА ЗА КУКУРУЗ „ЗЕМУН ПОЉЕ“ ЗА 2023. ГОДИНУ

Одељење финансијско-рачуноводствених
послова

Љиљана Каитовић

Љ. Каитовић

Директор

Милодраг Толимир

Милодраг Толимир

НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ

1. ОПШТЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

Институт за кукуруз „Земун Поље“ (у даљем тексту: Институт) обавља научно-истраживачку делатност, као делатност од општег интереса, на основу испуњених услова за њено обављање, као и привредну делатност (производња и промет робе и услуга на тржишту) ради стицања добити. Пословне активности Института су усмерене на стварање хибрида кукуруза и других култура, на производњу и дораду семена сопствених креација, као и на пласман семена на домаће и инострано тржиште.

Институт је државна установа од 09.10.2009. године, регистрована код тада Трговинског суда у Београду под бројем Посл. Бр. I. РЈ-352/09.

Претежна делатност Института, према јединственој класификацији делатности је: 7211 - Истраживање и развој у биотехнологији.

Седиште Института је у Земун Пољу, улица Слободана Бајића бр. 1.

Порески идентификациони број је 100001589.

Матични број је 07017618.

Од свог оснивања 1945. године, а посебно од усвајања Националног програма за кукуруз, па све до данас, Институт је имао изузетно важну улогу у унапређењу производње и коришћења кукуруза.

Институт као правно лице послује у своје име и за свој рачун и у правном промету са трећим лицима одговара свим својим средствима. Према Упутству Управе за Трезор сврстан је у групу „Остали корисници јавних средстава (КЈС) који не припадају општем нивоу државе“ (сагласно члану 2. тачка 13. Закона о буџетском систему). Остали КЈС - ознаке типа КЈС-7 (нису у систему консолидованог рачуна Трезора) спадају у нефинансијска правна лица под контролом државе, која се примарно баве комерцијалним активностима - воде пословне књиге и састављају финансијске извештаје у складу са Законом о рачуноводству.

Просечан број запослених по основу стања крајем сваког месеца према подацима за 2023. годину износи 285 (у 2022. години просечан број запослених је износио 286).

Ревизију финансијских извештаја за претходну годину извршио је „ЕУРО АУДИТ“ д.о.о. Београд и изразио позитивно мишљење

У складу са чланом 6. Закона о рачуноводству („Службени гласник РС“, 73/2019 и 44/2021 – др. закон) Институт је разврстан у велико правно лице и према ставу 1 члана 26. Закона о ревизији („Службени гласник РС“, 73/2019) обавезан је да изврши ревизију финансијских извештаја.

Финансијски извештаји су одобрени за усвајање од стране директора Института дана 26.03.2024. године.

2. ОСНОВЕ ЗА САСТАВЉАЊЕ И ПРЕЗЕНТАЦИЈУ ФИНАНСИЈСКИХ ИЗВЕШТАЈА

Финансијски извештаји

Финансијски извештаји Института су састављени у складу са Законом о рачуноводству („Службени гласник РС“, бр. 73/20 и 1944/2021 – др. закон) и другим рачуноводственим прописима који се примењују у Републици Србији. Финансијски извештаји укључују биланс стања на дан 31.12.2023. године, биланс успеха за годину која се завршава на тај дан, извештај о осталом резултату, извештај о токовима готовине и извештај о променама на капиталу за годину која се завршава на тај дан, као и напомене уз финансијске извештаје које укључују и преглед значајних рачуноводствених политика и процена.

Основе за састављање финансијских извештаја

На основу Закона о рачуноводству, правна лица и предузетници у Републици Србији су у обавези да вођење пословних књига, признавање и процењивање имовине и обавеза, прихода и расхода, састављање, приказивање, достављање и обелодањивање финансијских извештаја врше у складу са законском и професионалном регулативом, која подразумева Концептуални оквир за финансијско извештавање („Оквир“), Међународне рачуноводствене стандарде („МРС“), односно Међународне стандарде финансијског извештавања („МСФИ“), као и тумачења која су саставни део стандарда.

Превод Оквира, МРС, МСФИ и тумачења, издатих од стране Одбора за међународне рачуноводствене стандарде и Комитета за тумачења међународних стандарда финансијског извештавања, утврђује се решењем Министра финансија и објављује у Службеном гласнику РС. До датума састављања финансијских извештаја за 2023. годину примењују се преведени и објављени стандарди и тумачења стандарда („Сл. Гласник РС“ бр. 123/2020 и 125/2020).

Сходно томе, приликом састављања финансијских извештаја Институт примењује МРС, МСФИ и тумачења која су на снази за годину која се завршава 31. децембра 2023. године.

Презентација финансијских извештаја

Финансијски извештаји су приказани у формату прописаном Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја за привредна друштва, задруге и предузетнике („Службени гласник РС“, бр. 89/2020).

Финансијски извештаји су исказани у хиљадама динара (РСД), осим уколико није другачије наведено. Динар представља званичну извештајну валуту у Републици Србији.

Упоредни подаци су приказани у хиљадама динара (РСД), важећим на дан 31. децембра 2022. године.

Рачуноводствени метод

Финансијски извештаји су састављени по методу првобитне набавне вредности (историјског трошка), осим уколико МСФИ не захтевају другачији основ вредновања на начин описан у рачуноводственим политикама.

3. ПРЕГЛЕД ЗНАЧАЈНИХ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА

3.1. Правила процењивања – основне претпоставке

Финансијски извештаји су састављени на начелу настанка пословног догађаја (начело узрочности) и начелу сталности пословања.

Према начелу настанка пословног догађаја, пословни догађај се признаје када је настао и укључује се у финансијске извештаје у периоду на који се односи, независно од пријема исплате новца у вези са тим пословним догађајем.

Финансијски извештаји су састављени под претпоставком да ће Институт да послује у неограниченом временском периоду и да ће да настави са пословањем и у догледној будућности.

3.2. Признавање елемената финансијских извештаја

Средство се признаје у билансу стања када је вероватно да ће по основу коришћења средстава будуће економске користи притицати у Институт и када средство има набавну вредност или цену коштања или вредност која може да се поуздано измери.

Обавеза се признаје у билансу стања када је вероватно да ће одлив ресурса који садржи економске користи проистећи из подмирења садашњих обавеза и када се износ обавезе која ће се подмирити може поуздано измерити.

Приход се признаје у билансу успеха када је повећање економских користи повезано са повећањем средстава или смањењем обавеза које могу поуздано да се измере, односно да признавање прихода настаје истовремено са признавањем повећања средстава или смањења обавеза.

Расходи се признају у билансу успеха када смањење економских користи које је повезано са смањењем средстава или повећањем обавеза може поуздано да се измери, односно да признавање расхода настаје истовремено са признавањем пораста обавеза и смањењем средстава.

Капитал се исказује у складу са финансијским концептом капитала као уложени новац или уложена куповна моћ и представља нето имовину Института. Из финансијског концепта капитала проистиче концепт очувања капитала. Очување капитала мери се номиналним монетарним јединицама – РСД. По овом концепту добитак је зарађен само ако финансијски (или новчани) износ нето имовине на крају периода премашује финансијски (или новчани) износ нето имовине на почетку периода, након укључивања било каквих расподела власницима или доприноса власника у току године.

3.3. Прерачунавање страних средстава плаћања и рачуноводствени третман курсних разлика

Пословне промене настале у иностраној валути су прерачунате у динаре по средњем курсу утврђеном на међубанкарском тржишту девиза у Србији, који је важио на дан пословне промене.

Средства и обавезе исказане у иностраној валути на дан биланса стања, прерачунати су у динаре по средњем курсу утврђеном на међубанкарском тржишту девиза за тај дан.

Нето позитивне или негативне курсне разлике, настале приликом пословних трансакција у иностраној валути и приликом прерачуна позиција биланса стања исказаних у иностраној валути, евидентиране су у корист или на терет биланса успеха.

Немонетарне ставке које се вреднују по принципу историјског трошка израженог у иностраној валути прерачунате су по историјском курсу важећем на дан иницијалне трансакције.

Средњи курсеви за девизе, утврђени на међубанкарском тржишту девиза, примењени за прерачун девизних позиција биланса стања у динаре за главне валуте су били следећи:

Валута	31.12.2023.	31.12.2022.
1 ЕУР	117,1737	117,3224
1 УСД	105,8671	110,1515

3.4. Коефицијенти раста потрошачких цена у Републици Србији (годишња инфлација):

Месец	2023.	2022.
Јануар	0,158	0,082
Фебруар	0,161	0,088
Март	0,162	0,091
Април	0,151	0,096
Мај	0,148	0,104
Јун	0,137	0,119
Јул	0,125	0,128
Август	0,115	0,132
Септембар	0,102	0,140
Октобар	0,085	0,150
Новембар	0,080	0,151
Децембар	0,076	0,151

3.5. Трошкови позајмљивања

Трошкови позајмљивања се односе на камате и друге трошкове који настају у вези са позајмљивањем средстава. Трошкови позајмљивања који се могу непосредно приписати стицању, изградњи или изради средства (инвестиције) која се оспособљавају за употребу, укључују се у набавну вредност или цену коштања тог средства. Остали трошкови позајмљивања признају се као расход периода у коме су настали.

3.6. Умањење вредности имовине

На дан биланса стања, Институт преиспитује књиговодствену вредност своје материјалне и нематеријалне имовине да би утврдило да ли постоје индикације да је дошло до губитка по основу умањења вредности имовине. Уколико такве индикације постоје, процењује се надокнадиви износ средства да би се могао утврдити евентуални губитак. Ако није могуће

проценити надокнадиви износ појединог средства, Институт процењује надокнадиви износ јединице која генерише новац, а којој то средство припада.

Надокнадива вредност је нето остварива вредност или вредност у употреби, зависно од тога која је виша.

Ако је процењен надокнадиви износ средства (или јединице која генерише новац) мањи од књиговодствене вредности, онда се књиговодствена вредност тог средства умањује до надокнадивог износа. Губици од умањења вредности признају се одмах као расход, осим ако средство претходно није било предмет ревалоризације. У том случају део губитка, до износа ревалоризације, признаје се у оквиру промена на капиталу.

3.7. Нематеријална имовина

Нематеријална имовина се признаје само када је вероватно да ће од тог улагања притицати економске користи и када је набавна вредност улагања поуздано мерљива, а обухватају се: улагања у развој, концесије, патенти, лиценце, софтвер и остала слична права, као и улагања у осталу нематеријалну имовину. Нематеријална имовина се вреднује у складу са МРС 38 – Нематеријална имовина. Почетно признавање нематеријалне имовине врши се по набавној вредности.

Након почетног признавања, нематеријална имовина се исказује по набавној вредности или цени коштања умањеној за укупну евентуалну акумулирану амортизацију и евентуалне акумулиране губитке због умањења вредности (обезвређења).

Обрачун амортизације врши се од почетка наредног месеца у односу на месец када је средство стављено у употребу.

Нематеријална имовина са ограниченим корисним веком се амортизује применом пропорционалног метода у периоду од три до десет година (стопа отписа је 33,33% - 10%), осим нематеријалне имовине чије је време коришћења утврђено уговором, када се амортизација врши у роковима који проистичу из уговора.

3.8. Некретнине, постројења и опрема

Некретнине, постројења и опрема су материјална средства која се држе за обављање делатности – истраживања и развоја у биотехничким, мултидисциплинарним и другим природним наукама, производње, за пружање услуга или за административне сврхе, за која се очекује да ће се користити дужи од једног обрачунског периода.

Некретнине, постројења и опрема обухватају грађевинске објекте, постројења и опрему, некретнине, постројења и опрему узету у лизинг са правом коришћења преко годину дана и остале некретнине, постројења и опрему, укључујући станове и стамбене зграде који испуњавају услове за признавање, као и улагања на туђим некретнинама, постројењима и опреми и улагања у прибављање некретнина, постројења и опреме.

Некретнине, постројења и опрема се иницијално признају по набавној вредности, односно по цени коштања за средства израђена у сопственој режији. Набавну вредност чини фактурна вредност увећана за све трошкове које се могу директно приписати довођењу ових средстава у стање функционалне приправности.

Накнадна улагања у некретнине, постројења и опрему, која имају за циљ продужење корисног века употребе као резултат доградње или замене неког дела ових средстава односно повећања капацитета, повећавају књиговодствену вредност уколико је вероватно да ће будуће економске користи које су повезане са тим издацима притицати у Институт, и уколико је корисни век тих улагања дужи од једне године.

Након почетног признавања као средства, грађевински објекти (укључујући станове и стамбене зграде) и постројења и опрема, се одмеравају по моделу ревалоризације који подразумева књижење по ревалоризованом (процењеном) износу, који представља њихову фер вредност на датум ревалоризације (процене), под условом да се фер вредност може поуздано одмерити, умањену за накнадну акумулирану амортизацију и накнадне акумулиране губитке због умањења вредности.

Ревалоризација (процена) средстава грађевинских објеката, постројења и опреме се врши довољно редовно, како би се обезбедило да се књиговодствена вредност битно не разликује од вредности која би се дошло коришћењем фер вредности на дан биланса.

Учесталост ревалоризације (процене) зависи од промена фер вредности средстава грађевинских објеката, постројења и опреме, што подразумева да ће, у случају када се фер вредност ревалоризованог средства знатно разликује од његове књиговодствене вредности, бити потребна нова ревалоризација односно да, у случају да су промене фер вредности ревалоризованог средства незнатне, нису потребне поновне ревалоризације. Уобичајени период ревалоризације може бити сваких три до пет година.

Након почетног признавања као средства, некретнине, постројења и опрема узета у лизинг са правом коришћења преко годину дана и остале некретнине, постројења и опрема, се одмеравају по моделу набавне вредности који подразумева књижење по њиховој набавној вредности (цени коштања) умањеној за укупну евентуалну акумулирану амортизацију и укупне евентуалне акумулиране губитке због умањења вредности.

Некретнине, постројења и опрема се амортизују применом пропорционалног метода. Основицу за обрачун амортизације чини набавна вредност односно цена коштања или ревалоризована (процењена) вредност умањена за резидуалну вредност. Ако је резидуална (преостала) вредност безначајна, сматра да је иста једнака нули.

Обрачун амортизације некретнина, постројења и опреме врши се од почетка наредног месеца у односу на месец када је ова имовина стављена у употребу.

Група средстава	Корисни век (у годинама)	Стопа амортизације (у %)
Грађевински објекти		
Грађевински објекти високоградње армирано-бетонске конструкције	40-80	1,25-2,5%
Грађевински објекти нискоградње од армирано-бетонске конструкције	20-80	1,25-5%
Грађевински објекти дрвене и металне конструкције и остали грађевински објекти	10-80	1,25-10%

Опрема		
Опрема за истраживања и експериментални развој	5-30	3,33-20%
Пољопривредна механизација и друга опрема одсека за производњу - Земун Поље и Крњешевци	5-30	3,33-20%
Машине и друга опрема за дораду семена	5-30	3,33-20%
Пословни инвентар и канцеларијски намештај организационих јединица	5-30	3,33-20%
Возила	6-20	5-16,67%
Сигурносни системи	5-10	10-20%
Системи за евиденцију радног времена	6-10	10-16,67%
Системи за климатизацију и клима уређаји	6-10	10-16,67%
Фискалне касе и бар код читачи	6-10	10-16,67%
Рачунарска опрема	5-10	10-20%
Остала опрема	5-30	3,33-20%
Улагања на туђим некретнинама и опреми	5-10	10-20%
Остала непоменута опрема	5-20	5-20%

Некретнине, постројења и опрема узети у лизинг са правом коришћења преко годину дана се амортизују током периода трајања лизинга.

Процењени корисни век опреме која је стечена по основу уговора о научноистраживачком раду на мешународним и националним пројектима може одговарати перподу реализације пројекта.

Очекивани корисни век некретнина, постројења и опреме се проверава најмање на крају сваке пословне године. Уколико се очекивани корисни век значајно разликује од претходних процена, врши се измена амортизационог периода и припадајуће стопе амортизације. Наведене промене се рачуноводствено обухватају као промене рачуноводствених процена у складу са МРС 8 – Рачуноводствене политике, промене рачуноводствених процена и грешке.

Будући да се некретнине, постројења и опрема са ограниченим корисним веком амортизују применом пропорционалног метода, измењена стопа амортизације по основу промене корисног века од дана процене се обрачунава применом следеће формуле:

$$\frac{\text{садашња вредност/набавна вредност} \times 100}{\text{преостали корисни век}}$$

Књиговодствена вредност некретнина, постројења и опреме престаје да се признаје:

- приликом отуђења, или
- када се не очекују будуће економске користи од њеног коришћења или отуђења (расходовање).

Добитак или губитак који настаје од престанка признавања средстава некретнина, постројења и опреме која се након почетног признавања одмеравају по моделу набавне вредности, признаје се билансу успеха онда када то средство престаје да се признаје. Добитак или губитак који настаје од престанка признавања средстава некретнина, постројења и опреме која се након почетног признавања одмеравају по моделу ревалоризације, признаје се билансу успеха онда када то средство престаје да се признаје у износу који је једнак позитивној разлици књиговодствене вредности расходованог

средства односно губитка од отуђења средства и постојеће ревалоризационе резерве тог средства. Добитак или губитак од отуђења одређује се као разлика између нето добитака од отуђења, ако их има и књиговодствене вредности средства на дан отуђења.

Ревалоризациона резерва која преостане након престанка признавања средства, преноси се на нераспоређени добитак у оквиру капитала када се средство повуче из употребе или се отуђи.

Промена рачуноводствена политике - Модел ревалоризације

Почев од финансијских извештаја за 2022. године Институт је извршио измену усвојене рачуноводствене политике одмеравања грађевинских објеката (укључујући станове и стамбене зграде) и постројења и опреме тако што је модел набавне вредности замењен моделом ревалоризације. Сходно извршеној измени усвојен је Извештај о процени фер вредности некретнина и опреме на дан 31.12.2022. године. Процена фер вредности некретнина и опреме на дан 31.12.2022. године извршена је од стране независног проценитеља са релевантним стручним квалификацијама и референтним искуством у овој области.

С обзиром да Институт код почетне примене МСФИ/МРС није извршио процену фер вредности предметне имовине, укључивање фер вредности процењених средстава у биланс стања на дан процене 31.12.2022. године спроведено је исказивањем ефеката процене преко поступка прве примене у складу са захтевима параграфа 13, 14, 15 и 17 МСФИ 1 – Прва примена међународних стандарда.

У финансијским извештајима са стањем на дан 31.12.2022. године нису презентоване кориговане упоредне информације по основу извршене ревалоризације грађевинских објеката и опреме. У складу са захтевима параграфа 77 и 80А МРС 16 – Некретнине, постројења и опрема, у наредној табели су исказани ефекти прве примене фер вредности грађевинских објеката и опреме по основу промене рачуноводствене политике на дан 31.12.2023. године:

Позиција	Књиговодствена вредност – Модел набавне врдности	Књиговодствена вредност – Модел ревалоризације
Грађевински објекти	135.011	808.695
Опрема	102.574	282.513
Ревалоризациона резерве	-	726.560
Одложене пореске обавезе	-	128.217
Расходи од усклађивања вредности имовине	-	1.154

3.9. Инвестиционе некретнине

Инвестициона некретнина је некретнина (земљиште или објекат или део објекта или и једно и друго) коју Институт као власник или корисник држи ради остваривања зараде (прихода) од издавања некретнине.

Почетно одмеравање инвестиционе некретнине врши се по набавној вредности или цени коштања. Набавна вредност или цена коштања обухвата купопродајну цену и све директно приписиве издатке настале за потребе стицања средства у време стицања или изградње.

Након почетног признавања инвестиционе некретнине се одмеравају по методу фер вредности.

Фер вредност је цена која би се наплатила за продају средства или платила за пренос обавезе у редовној трансакцији између учесника на тржишту на датум одмеравања.

Процену фер вредности инвестиционих некретнина на дан биланса стања врши независни проценитељ са признатим и релевантним стручним квалификацијама и референтним искуством у процени.

Добитак или губитак који произилази из промене фер вредности инвестиционе некретнине се признаје у билансу успеха за период у којем је настао.

Инвестиционе некретнине престају да се признају по отуђењу или када се инвестициона некретнина трајно повуче из употребе и не очекују се никакве будуће економске користи од њеног отуђења.

Добици или губици који настају услед престанка признавања инвестиционих некретнина признају се билансу успеха у периоду повлачења или отуђења. Добитак или губитак од отуђења одређује се као разлика између нето прихода од отуђења и књиговодствене вредности средства на дан отуђења.

Промена рачуноводствена политике - Метод фер вредности

Почев од финансијских извештаја за 2022. године Институт је извршио измену усвојене рачуноводствене политике одмеравања грађевинских објеката класификованих као инвестиционе некретнине (укључујући станове и стамбене зграде) тако што је метод набавне вредности замењен методом фер вредности. Сходно извршеној измени усвојен је Извештај о процени фер вредности некретнина и опреме на дан 31.12.2022. године. Процена фер вредности грађевинских објеката класификованих као инвестиционе некретнине на дан 31.12.2022. и 31.12.2023. године извршена је од стране независног проценитеља са релевантним стручним квалификацијама и референтним искуством у овој области.

С обзиром да Институт код почетне примене МСФИ/МРС није извршио процену фер вредности предметне имовине, укључивање фер вредности процењених средстава у биланс стања на дан процене 31.12.2022. године спроведено је исказивањем ефеката процене преко поступка прве примене у складу са захтевима параграфа 13, 14, 15 и 17 МСФИ 1 – Прва примена међународних стандарда.

У финансијским извештајима са стањем на дан 31.12.2022. године нису презентоване кориговане упоредне информације по основу извршене процене фер вредности грађевинских објеката класификованих као инвестиционе некретнине. У складу са захтевима параграфа 77 и 80А МРС 16 – Некретнине, постројења и опрема, у наредној табели су исказани ефекти прве примене фер вредности инвестиционих некретнина по основу по промене рачуноводствене политике:

Позиција	Књиговодствена вредност – Модел набавне врдности	Књиговодствена вредност – Модел ревалоризације
Грађевински објекти	135.011	808.695
Опрема	102.574	282.513
Ревалоризациона резерве	-	726.560
Одложене пореске обавезе	-	128.217
Расходи од усклађивања вредности имовине	-	1.154

3.10. Залихе

Залихе су средства:

- која се држе ради продаје у уобичајеном току пословања;
- која су у облику материјала који се троши приликом пружања услуга и/или у процесу производње.

Залихе обухватају:

- 1) недовршену производњу у пољу и магацинима и готове производе у магацинима и продајним објектима на мало,
- 2) робу у продајним објектима на велико и продајним објектима на мало, робу у транзиту и робу на путу,
- 3) материјал, резервне делове, алат и инвентар који се у целини отписује у обрачунском периоду,
- 4) стална средства намењена продаји и
- 5) плаћене авансе за залихе и услуге.

Признавање и вредновање залиха врши се у складу са МРС 2, МРС 41 и другим релевантним МРС.

Залихе робе материјала, резервних делова, алата и инвентара који се у целини отписује у обрачунском периоду се одмеравају по нижој од следеће две вредности - набавној вредности или нето остваривој вредности.

Набавна вредност ових залиха обухвата трошкове набавке: набавна цена, увозне дажбине и друге порезе (осим оних које Институт може накнадно да поврати од пореских власти као што је ПДВ који се може одбити као претходни порез), трошкови превоза, манипулативни и други трошкови који се могу директно приписати стицању. Трговачки попусти, рабати и друге сличне ставке се одузимају при одређивању трошкова набавке ових залиха.

Обрачун излаза залиха (роба, материјал, алат и инвентар), врши се применом метода пондерисаног просечног трошка (пондерисане просечне набавне цене).

Нето остварива вредност робе је процењена цена продаје у оквиру редовног пословања умањена за процењене трошкове неопходне за реализацију продаје.

Процењени трошкови неопходни за реализацију продаје залиха робе, за потребе свођења ових залиха на нето оствариву вредност, утврђују се на бази учешћа ових трошкова у приходима од продаје робе.

Залихе недовршене производње и готових производа настају као резултат производног процеса Института. Трошкови производње обухватају директне и индиректне трошкове.

Трошкови производње (конверзије) залиха обухватају трошкове који су директно повезани са јединицама генерисаних производа, као што је директни материјал и радна снага. Они, такође, обухватају систематско додељивање фиксних и променљивих индиректних (режијских) трошкова који настају приликом утрошка материјала за производњу готових производа. Фиксни режијски трошкови су они индиректни трошкови производње који су релативно константни, без обзира на обим производње, као што су амортизација, одржавање и дажбине везане за производне објекте и опрему, као и трошкови руковођења и управљања производним процесом. Променљиви режијски трошкови су они индиректни трошкови производње који се мењају, директно или скоро директно, сразмерно промени обима производње, као што су индиректни материјал и индиректна радна снага.

Резултат производног процеса може да буде више производа који се производе истовремено. То је случај, на пример, када се производе заједнички производи или када постоје производ и нус-производ. Кад трошкови производње сваког производа (директни и индиректни) не могу посебно да се одреде, тада се додељују производима на разумној и доследној основи (тзв. кључеви за алокацију трошкова са места трошкова на носиоце трошкова). На пример, додељивање може да буде засновано на произведеним количинама (најчешће се примењује код директних трошкова) или код убраних усева, кључ за распоред индиректних трошкова може да буде учешће површина са којих је убрана свака појединачна култура у укупној површини убраних усева свих култура или код дораде семена, кључ за доделу индиректних трошкова може да буде учешће дорађених количина сваке појединачне произведене биљне врсте у укупним дорађеним количинама свих биљних врста и друго.

Већина нус-производа је по својој природи безначајна. Када је то случај, ови, као и остали производи чија је вредности на крају године безначајна, се углавном вреднују по нето продајној вредности и та вредност се одузима од цене коштања главног производа. Као резултат овога, исказани износ главног производа не разликује се значајно од његове цене коштања.

Евиденција трошкова и учинака се врши у оквиру класе 9 тако што се, на почетку године, евидентира преузимање залиха из финансијског књиговодства по планским ценама коштања коригованим за припадајући део одступања стварних од планских цена коштања, а током године се евидентира преузимање директних трошкова из финансијског књиговодства, пренос унутар залиха недовршене производње и готових производа и евиденције продаје готових производа по планским ценама. Обрачун стварне цене коштања учинака (недовршене производње и готових производа) врши се на крају године на основу података о стварним трошковима производње алоцираним на одговарајућа места трошкова током пословне године (информациони систем омогућава алокацију трошкова производње на места трошкова при самом евидентирању) и коначног распореда алоцираних трошкова (директних и индиректних) са места на носиоце трошкова. На основу утврђених стварних цена коштања залиха учинака (који укључују стварне трошкове производње настале током пословне године и стварне трошкове садржане у

почетном стању залиха недовршене производње и готових производа), у оквиру одговарајућих корективних рачуна класе 9, евидентирају се одступања стварне од планске цене коштања. На основу утврђених стварних трошкова производње у току године и стварних трошкова садржаних у почетном стању залиха недовршене производње и готових производа врши се обрачун одступања стварних од планских трошкова производње, односно обрачун одступања стварне цене коштања од планске цене коштања залиха недовршене производње и готових производа, на начин да се у обрачун узимају стварни трошкови производње у току године и стварни трошкови садржани у почетном стању залиха готових производа.

Остали трошкови који нису директно настали приликом довођења залиха учинака на њихово садашње место и у садашње стање, не укључују се у цену коштања већ се признају као расходи периода у ком су настали (тзв. трошкови периода).

Нето остварива вредност је процењена цена продаје у оквиру редовног пословања умањена за процењене трошкове неопходне за реализацију продаје.

Процењени трошкови неопходни за реализацију продаје залиха учинака, за потребе свођења ових залиха на нето оствариву вредност, утврђују се на бази учешћа ових трошкова у приходима од продаје робе.

Утврђивање нето оствариве вредности врши се за сваку ставку (произведену биљну врсту или производ) залиха учинака посебно.

Након утврђивања цена коштања залиха учинака, упоређења са нето остваривим вредностима, и евентуалног свођења цена коштања на нето оствариве вредности, уколико је цена коштања залиха изнад нето остваривих вредности, утврђује се ефекат повећања и смањења вредности залиха учинака на крају у односу на почетак пословне године.

3.11. Стална средства намењана продаји

Стална средства намењена продаји обухватају нематеријалну имовину, земљиште, грађевинске објекте и друге некретнине, постројења, опрему, односно средства која су пренета са рачуна коришћених средства на основу одлуке о продаји, као и средства пословања које ће бити обустављено, а средства отуђена у складу са МСФИ 5 – Стална имовина која се држи за продају и престанак пословања.

Институт класификује сталну имовину (или групу за отуђење) као имовину која се држи за продају ако се њена књиговодствена вредност може повратити превасходно продајном трансакцијом, а не даљим коришћењем.

Стална имовина (или група за отуђење) која се држи за продају се одмерава по нижем од следећа два износа: по књиговодственој вредности или фер вредности умањеној за трошкове продаје.

Губитак од умањења вредности сталне имовине (или групе за отуђење) која се држи за продају признаје се за свако почетно или накнадно смањење вредности ове имовине (или групе за отуђење) на фер вредност умањену за трошкове продаје. За свако накнадно повећање фер вредности умањене за трошкове продаје признаје се добитак до нивоа акумулираног претходно признатог губитка од умањења вредности.

3.12. Плаћени аванси за залихе и услуге

Плаћени аванси за залихе и услуге обухватају вредност аванса плаћених за набавку робе и услуга, материјала, резервних делова, алата и инвентара.

Плаћени аванси за залихе и услуге су немонетарне ставке у складу са МРС 21 – Ефекти промена девизних курса, и као такви се у моменту плаћања аванса у инострану валуту почетно признају и на крају извештајног периода одмеравају у функционалној валути (РСД), тако што се на износ у инострану валуту примењује промтни девизни курс функционалне валуте и стране валуте на дан трансакције, којим је утврђена и фер вредност аванса у инострану валуту на датум трансакције и на крају извештајног периода.

На крају сваког извештајног периода Институт процењује да ли постоје објективни докази да је дошло до умањења вредности аванса плаћених за залихе или услуге. Обезвређење аванса се врши када постоје објективни докази да ће, као резултат једног или више догађаја који су се десили након почетног признавања, процењени будући догађаји везани за испоруку залихе или услуге за које је плаћен аванс односно новчани токови по основу повраћаја плаћеног аванса бити измењени.

Обезвређење (исправка вредности) аванса плаћених за залихе или услуге врши се према процени релевантних околности од стране руководства везаних за односе са дужником, с тим да се аванси код којих уговорена испорука добара и услуга није извршена у периоду од једне године од дана када је аванс плаћен, индиректно обезвређују на терет осталих расхода, а директан отпис се врши ако је немогућност испоруке односно повраћаја аванса извесна и документована. Промене на рачуну исправке вредности плаћених аванса по основу извршене испоруке добара и услуга или повраћаја аванса који су раније индиректно обезвређени или отписани укључују у биланс успеха као остали приход.

3.13. Учешћа у капиталу зависних друштава

Зависна друштва су правна лица која се налазе под контролом Института. Контрола подразумева моћ управљања финансијским и пословним политикама зависног друштва. Сматра се да контрола постоји када Институт поседује, директно или индиректно, више од половине власничких или гласачких права у зависном друштву. Учешћа у капиталу зависних друштава признају се по набавној вредности.

3.14. Финансијски инструменти

Финансијски инструменти се иницијално вреднују по фер вредности увећаној за трошкове трансакција који су директно приписиви набавци или емитовању финансијског средства или финансијске обавезе, изузев финансијских средстава и финансијских обавеза које се вреднују по фер вредности кроз биланс успеха, код којих се ови трошкови директно признају у оквиру биланса успеха.

Финансијска средства и обавезе се признају у билансу стања од момента када је Институт уговорним одредбама везан за инструмент.

Руководство врши класификацију финансијских средстава у моменту иницијалног признавања.

Класификација зависи од сврхе за коју су финансијска средства прибављена, односно пословног модела управљања у оквиру кога се држе, као и карактеристика уговорених новчаних токова.

У складу са МСФИ 9 „Финансијски инструменти“, финансијска средства се класификују у следеће категорије:

- финансијска средства која се вреднују по амортизованој вредности;
- финансијска средства која се вреднују по фер вредности кроз остали резултат (капитал); и
- финансијска средства која се вреднују по фер вредности кроз биланс успеха.

Финансијска средства се вреднују по амортизованој вредности уколико се држе у оквиру пословног модела чија је сврха искључиво наплата уговорених новчаних токова и уколико на основу уговорних услова финансијске имовине на одређене датуме настају новчани токови који су само плаћање главнице и камата на неизмирени износ главнице, осим ако су при иницијалном признавању неопозиво опредељена као средства која се вреднују по фер вредности кроз биланс успеха (ако се тиме отклања или знатно умањује недоследност при мерењу или признавању).

Финансијска средства се вреднују по фер вредности кроз остали резултат уколико се држе у оквиру пословног модела чија је сврха наплата уговорених новчаних токова и продаја финансијских средстава и уколико на основу уговорних услова финансијске имовине на одређене датуме настају новчани токови који су само плаћање главнице и камата на неизмирени износ главнице, осим ако су при иницијалном признавању неопозиво опредељена као средства која се вреднују по фер вредности кроз биланс успеха (ако се тиме отклања или знатно умањује недоследност при мерењу или признавању).

Финансијска средства се вреднују по фер вредности кроз биланс успеха, само ако се не мере по амортизованој вредности или по фер вредности кроз остали резултат.

Пословни модел се дефинише у складу са проценом руководства Института о намени за коју се финансијска средства држе и циљевима управљања финансијским средствима на основу свих доступних релевантних чињеница за процену пословног модела. Пословни модел Института се може дефинисати као управљање средствима у циљу наплате новчаних токова, а чине га финансијски пласмани и потраживања (од купаца и остала).

Класификација финансијских инструмената

Финансијска средства и обавезе Института обухватају дугорочне финансијске пласмане, потраживања и краткорочне финансијске пласмане, готовину и готовинске еквиваленте, дугорочне и краткорочне обавезе по кредитима, зајмовима и лизингу, и остале обавезе, обавезе према добављачима, као и друге обавезе из пословања и остале краткорочне обавезе које се вреднују по амортизованој вредности и задовољавају критеријуме предвиђене МСФИ 9 (тест пословног модела и карактеристике уговорених новчаних токова) за вредновање по амортизованој вредности.

Институт у билансу стања на дан 31. децембра 2022. године нема финансијска средства која се вреднују по фер вредности кроз биланс успеха.

Институт нема финансијских средстава која се вреднују по фер вредности кроз остали резултат, нити финансијских обавеза које се воде по фер вредности.

Финансијске обавезе Института укључују дугорочне финансијске обавезе, краткорочне финансијске обавезе, обавезе из пословања и остале краткорочне обавезе.

Учешћа у капиталу осталих правних лица

Учешћа у капиталу осталих правних лица се рачуноводствено обухватају по набавној вредности.

Учешћа у капиталу осталих правних лица (која нису зависна и придружена) одмеравају се по фер вредности кроз остали свеобухватни резултат уколико се фер вредност може утврдити без прекомерних трошкова. Уколико су користи од утврђивања фер вредности за Институт мање од трошкова, учешћа у капиталу осталих правних лица (у акцијама и уделима) се одмеравају по набавној вредности.

Дивиденда или учешће у добитку осталих правних лица се признаје у билансу успеха када је установљено право Института да прими дивиденду или учешће у добитку.

Преостали дугорочни финансијски пласмани

Дугорочни финансијски пласмани (изузев учешћа у капиталу) представљају финансијску имовину која се приликом почетног признавања одмерава по њеној фер вредности увећаној за трошкове трансакције који се директно могу приписати стицању финансијске имовине и који не би настали да Институт није стекао ту имовину (нпр. накнаде агентима, брокерима, таксе комисији за Хов, порези на пренос и друго).

По амортизираном трошку (методом ефективне каматне стопе) се одмеравају кредити и зајмови са роком доспећа преко годину дана од дана чинидбе, односно од дана биланса, ако су испуњена следећа два услова:

- 1) да се ова финансијска имовина држи унутар пословног модела чији је циљ држање финансијске имовине како би се наплатили уговорени новчани токови и
- 2) уговорним условима ове финансијске имовине на одређени датум настају новчани токови који су само плаћања главнице (фер вредност финансијске имовине при почетном признавању) и камате на главницу.

Метод ефективне камате

Метод ефективне камате је метод израчунавања амортизоване вредности финансијског средства или финансијске обавезе и расподеле прихода од камате и расхода од камате током одређеног периода. Ефективна каматна стопа је каматна стопа која дисконтује будуће готовинске исплате или примања током очекиваног рока трајања финансијског инструмента или где је прикладно, током краћег периода на нето књиговодствену вредност финансијског средства или финансијске обавезе.

Готовина и готовински еквиваленти

Под готовином и готовинским еквивалентима подразумевају се новац у благајни, средства на текућим и девизним рачунима као и краткорочни депозити до три месеца које је могуће лако конвертовати у готовину и који су предмет ниског ризика од промене вредности.

Кредити (зајмови) и потраживања

Потраживања од купаца, кредити (зајмови) и остала потраживања и пласмани са фиксним или одредивим плаћањима која се не котирају на активном тржишту, класификују се као потраживања и кредити (краткорочни зајмови) и потраживања.

Кредити и потраживања вреднују се по амортизованој вредности, применом методе ефективне камате, након умањења вредности по основу обезвређења. Приход од камате се признаје применом методе ефективне камате, осим у случају краткорочних потраживања, где признавање прихода од камате не би било материјално значајно.

Умањења вредности финансијских средстава

На дан биланса стања Институт процењује да ли постоје објективни докази да је дошло до умањења вредности финансијског средства или групе финансијских средстава (осим средстава исказаних по фер вредности кроз биланс успеха).

Обезвређење финансијских средстава се врши када постоје објективни докази да ће, као резултат једног или више догађаја који су се десили након почетног признавања финансијског средства, процењени будући новчани токови које Институт очекује да прими бити мањи од новчаних токова који доспевају или су доспели у складу са уговором. С тим у вези, губитак од умањења вредности је садашња вредност разлике између уговорених новчаних токова који доспевају или су доспели према уговору и новчаних токова које Институт очекује да ће примити.

Обезвређење (исправка вредности) потраживања врши се индиректно на основу процене очекиваних кредитних губитака извршене анализом старосне структуре сваког појединачног потраживања на дан биланса и проценом наплативости сваког појединачног потраживања извршене на основу анализе која укључује:

- проверу постојања аванса који нису пренети на потраживања и обавеза према истом пословном партнеру као добављачу,
- досадашње праксе у измирењу обавеза од стране дужника,
- проверу постојања инструмената обезбеђења потраживања,
- проверу постојања обезвређења потраживања из текуће и ранијих година и наплате до дана одобрења финансијских извештаја за усвајање.

Обезвређење (исправка вредности) потраживања и краткорочних финансијских пласмана врши се индиректно најмање за износ насталих кредитних губитака по основу доспелих потраживања која нису наплаћена више од 60 дана од датума доспећа за плаћање, као и за износ процењених очекиваних кредитних губитака недоспелих потраживања и потраживања која су доспела а нису наплаћена мање од 60 дана од датума доспећа.

Директан отпис потраживања се врши уколико је немогућност наплате извесна и документована.

Промене на рачуну исправке вредности потраживања евидентирају се у корист или на терет биланса успеха. Наплата отписаних потраживања укључује се у билансу успеха као приход од усклађивања вредности остале имовине која се исказује по фер вредности кроз биланс успеха.

Остале финансијске обавезе

Остале финансијске обавезе, укључујући обавезе по кредитима, иницијално се признају по фер вредности примљених средстава, умањене за трошкове трансакције.

Након почетног признавања, остале финансијске обавезе се вреднују по амортизованој вредности коришћењем метода ефективне камате. Трошак по основу камата се признаје у билансу успеха обрачунског периода.

3.15. Порез на добитак

Текући порез

Порез на добитак представља износ који се обрачунава и плаћа у складу са прописима о опорезивању Републике Србије. Коначни износ обавезе пореза на добитак утврђује се применом пореске стопе од 15% на пореску основицу утврђену у пореском билансу Института. Пореска основица приказана у пореском билансу укључује добитак приказан у званичном билансу успеха који се коригује за сталне разлике које су дефинисане прописима о опорезивању порезом на добит Републике Србије.

Републички прописи не предвиђају да се евентуални порески губици из текућег периода могу користити као основа за повраћај пореза плаћеног у претходним периодима. Међутим, евентуални губици из текућег периода могу се користити за умањење пореске основице будућих обрачунских периода, али не дуже од 5 година.

Одложени порез

Одложени порез на добитак се обрачунава коришћењем методе утврђивања обавеза према билансу стања, за привремене разлике произашле између књиговодствене вредности средства и обавеза у финансијским извештајима и њихове одговарајуће пореске основице коришћене у израчунавању опорезивог добитка. Одложене пореске обавезе се признају за све опорезиве привремене разлике, док се одложена пореска средства признају у мери у којој је вероватно да ће опорезиви добити бити расположиви за коришћење одбитних привремених разлика.

Одложени порез се обрачунава по пореским стопама за које се очекује да ће се примењивати у периоду када се средство реализује или обавеза измирује.

Одложени порез се евидентира на терет или у корист биланса успеха, осим када се односи на позиције које се евидентирају директно у корист или на терет капитала, и у том случају се одложени порез такође распоређује у оквиру капитала.

3.16. Примања запослених

Порези и доприноси на зараде и накнаде зарада

У складу са прописима који се примењују у Републици Србији, Институт је у обавези да плаћа доприносе државним фондовима којима се обезбеђује социјална сигурност запослених. Ове обавезе укључују доприносе за запослене на терет послодавца у износима обрачунатим по стопама прописаним релевантним законским прописима. Институт је, такође, обавезан да од бруто плата запослених обустави доприносе и да их, у име

запослених, уплати тим фондовима. Доприноси на терет послодавца и доприноси на терет запосленог се књиже на терет расхода периода на који се односе.

Институт није укључен у друге облике пензијских планова и нема никаквих обавеза по овим основама.

Отпремнине

У складу са Законом о раду и Правилником о раду, Институт има обавезу да запосленом исплати отпремнину приликом одласка у пензију у износу три просечне бруто зараде код послодавца. Институт је извршио процену садашње вредности ове обавезе и формирао одговарајуће резервисање по том основу.

Јубиларне награде

Институт је у обавези да исплати и јубиларне награде за 10, 20, 30 и 40 година непрекидног рада у Институту. Исплата јубиларних награда је регулисана Правилником о раду по коме се запосленом исплаћује јубиларна награда поводом непрекидног рада и то:

- за десет година непрекидног рада у Институту – у висини 1 просечне зараде по запосленом у Институту остварене у месецу пре месеца када се исплаћује;
- за двадесет година непрекидног рада у Институту – у висини 2 просечне зараде по запосленом у Институту остварене у месецу пре месеца када се исплаћује;
- за тридесет година непрекидног рада у Институту – у висини 3 просечне зараде по запосленом у Институту остварене у месецу пре месеца када се исплаћује;
- за четрдесет година непрекидног рада у Институту – у висини 3 просечне зараде по запосленом у Институту остварене у месецу пре месеца када се исплаћује, као и златник тежине 5 грама у амбалажи са посветом.

Институт је извршио процену садашње вредности ове обавезе и формирао одговарајуће резервисање по том основу.

3.17. Лизинг

Рачуноводствено обухватање код Института као корисника лизинга (закупаца)

При склапању уговора, Институт оцењује да ли је реч о уговору о лизингу, или уговор садржи лизинг; односно, да ли се уговором преноси право контроле над коришћењем утврђене имовине у одређеном временском периоду у замену за накнаду.

Институт примењује јединствен приступ признавања и вредновања свих лизинга (закупа), осим за краткорочни и лизинг мале вредности.

Уговор се идентификује као уговор о лизингу уколико садржи елементе (компоненте) лизинга. Процена да ли уговор представља уговор о лизингу се врши на дан закључења уговора.

Институт се определио да неће примењивати захтеве (капитализације) стандарда МСФИ 16 за:

1. *Краткорочне лизинге* – лизинг који с првим даном трајања, има период трајања највише 12 месеци, при чему лизинг који садржи опцију откупа није краткорочни

лизинг, као и лизинг којим је предвиђена опција продужења закупа и постоји извесност да ће се продужење остварити;

2. *Лизинге чији је предмет имовина мале вредности* - имовина чија вредност када је нова, не прелази 5.000 УСД (у динарској противвредности према средњем курсу НБС), без обзира на њену старост у време лизинга

Институт од првог дана трајања лизинга признаје имовину са правом коришћења и обавезу по основу лизинга, осим ако не испуњавају услове изузећа од признавања (рок закупа није дужи од 12 месеци или је предмет лизинга имовина мале вредности).

На датум почетка лизинга, Институт одмерава *имовину са правом коришћења* по основу уговора о лизингу по набавној вредности. Набавна вредност имовине са правом коришћења укључује:

- 1) износ *почетно одмерене обавезе* по основу лизинга;
- 2) *сва плаћања по основу лизинга* извршена на дан или пре првог дана трајања лизинга, умањена за све евентуалне *примљене подстицаје* у вези са лизингом;
- 3) све *почетне директне трошкове* које је узроковао Институт (нпр. провизије од продаје, таксе по основу овере, административне накнаде и сл.);
- 4) *процену трошкова* које ће Институт имати приликом *демонтаже и уклањања* имовине која је предмет лизинга, *обнављања локације* на којој се имовина налази или *враћања имовине* у стање одређено условима уговора.

Почетна набавна вредност имовине са правом коришћења = 1) + 2) + 3) + 4)

У набавну вредност имовине са правом коришћења не укључују се подстицаји које купац прима од закуподавца.

Имовина са правом коришћења се, након првог дана трајања лизинга, одмерава по *моделу набавне вредности*.

Имовина са правом коришћења се амортизује применом пропорционалног метода на утврђеног на основу корисног века који одговара очекиваном периоду трајања лизинга.

Институт, на први дан трајања лизинга, обавезу по основу тог лизинга одмерава по садашњој вредности свих плаћања у вези са лизингом која нису извршена на тај дан. Та плаћања се дисконтују *по каматној стопи садржаној у лизингу*, у случајевима када та стопа може лако да се утврди, односно применом *инкременталне каматне стопе позајмљивања* (стопа коју би Институт морао да плати приликом позајмљивања средстава у сличном року и уз сличне гаранције за куповину, сличне вредности као што је имовина са правом коришћења).

Плаћања за лизинг укључена у одмеравање обавезе по основу лизинга која нису измирена на први дан његовог трајања обухватају:

- 1) *Фиксна плаћања*, умањена са све примљене попусте (подстицаје) у вези са лизингом;
- 2) *Варијабилна плаћања* – која зависе од одређеног *индекса цена* или *каматне стопе* (нпр. индекс потрошачких цена, референтна каматна стопа или плаћања и друго) и која су почетно одмерена према том индексу или стопи на први дан трајања лизинга. Уговорена варијабилна плаћања која нису укључена у обавезу по основу лизинга Институт признаје у *оквиру биланса успеха* – на пример:
 - закупнина уговорена као проценат од продаје, приноса или неког другог паритета;

- префактурисани трошкови по основу коришћења предмета лизинга – грејање, електрична енергија, вода, птт услуге;
 - дажбине везане за закуп као што су: неповратни порез на додату вредност, пореза на доходак грађана и порез на добит по одбитку, порез на имовину и други;
- 3) Износе за које се очекује да доспеју на плаћање оквиру *гарантоване резидуалне вредности*;
 - 4) *Цену коришћења опције откупа* уколико постоји реална вероватноћа да ће Институт искористити ту опцију;
 - 5) *Казне за раскидање лизинга* уколико период трајања лизинга показује да би Институт искористио ту опцију.

Након првог дана трајња лизинга, у оквиру биланса успеха, признаје се:

- камата на обавезу по основу лизинга, и
- варијабилна плаћања за лизинг која нису укључена у одмеравање обавезе по основу лизинга.

Поновна процена обавеза по основу лизинга се врши након првог дана трајања лизинга, када настану измењене околности у вези са *плаћањима за тај лизинг*, односно околности везане за *реалну вероватноћу коришћења опције продужења или опције раскидања лизинга*, као и у случају *промене неопозивог периода трајања лизинга*. У овим случајевима обавеза по основу лизинга се поново одмерава дисконтовањем ревидираних плаћања за лизинг и то по *ревидираној дисконтној стопи*.

Вредност обавезе по основу лизинга утврђена поновним одмеравањем признаје се као *корекција имовине са правом коришћења*, осим уколико се књиговодствена вредност имовине са правом коришћења сведе на нулу и дође до даљег умањења код одмеравања обавезе по основу лизинга, када се сваки преостали износ од те нове одређене вредности признаје у *оквиру биланса успеха*.

Рачуноводствено обухватање лизинга у коме је Институт давалац лизинга

Институт као давалац лизинга треба да сваки свој лизинг класификује као *пословни* или као *финансијски лизинг*.

Лизинг се класификује као *финансијских лизинг* ако се њим *преносе* суштински сви ризици и користи повезани са власништвом над имовином која је предмет лизинга,

Лизинг се класификује као *пословни лизинг* ако се њим *не преносе* суштински сви ризици и користи повезани са власништвом над имовином која је предмет лизинга.

На први дан трајања финансијског лизинга, Институт признаје имовину која је предмет финансијског лизинга у билансу стања и презентује је као потраживање у износу једнаком *нето инвестирању у дати лизинг*. За одмеравање нето инвестирања користи се каматна стопа садржана у лизингу.

Накнадно одмеравање финансијског лизинга се врши тако што се признаје финансијски приход по основу модела који одражава константну периодичну стопу приноса на нето инвестирање Института у финансијски лизинг током целог трајања лизинга. Циљ је да се алоцира приход од финансирања током трајања лизинга на систематској и рационалној основи.

Институт као *давалац пословног лизинга* плаћања по основу пословног лизинга признаје као приход на праволинијској или некој другој систематској основи. Нека друга систематска основа се примењује онда када она боље репрезентује образац по коме се смањује корист од имовине која је предмет лизинга.

Имовина која је предмет пословног лизинга се билансу стања се приказује према врсти имовине.

3.18. Приходи и расходи

Приходи обухватају приходе од уобичајених активности Института и добитке. Приходи од уобичајених активности су приходи од продаје производа, услуга и робе, приходи од активирања учинака, компензација и повраћаја дажбина по основу продаје услуга и робе, приходи од доприноса и други приходи који су обрачунати у књиговодственој исправи, независно од времена наплате.

Најзначајнији део прихода Института произилази из уговора са купцима.

Основно начело стандарда који се бави овим пословним аспектом (МСФИ 15 - Приходи од уговора са купцима) је признавање прихода због преноса добара (робе, производа) и услуга купцима у износу који одражава накнаду коју Институт (продавац) очекује и на коју има право у замену за та добра и услуге.

Будући да је природа делатности Института таква да се продајни циклус завршава у току пословне године (реализација семенских сорти кукуруза, сунцокрета и соје се спроводи до половне пословне године, а реализација меркантилних сорти кукуруза и осталих стрних жита се спроводи у другој половини године најкасније до јесење сетве када се завршава и реализација семенских сорти стрних жита), Институт признаје приход од продаје (велепродаја и малопродаја) у укупном износу фактурисане накнаде за испоручена добра или услуге, када изврши уговорну обавезу и у моменту преноса контроле на купца, а сторнирање прихода врши када се испуне услови из уговора за признавање варијабилне накнаде.

Код већине велепродајних уговора, с обзиром на једногодишњи карактер испуњења услова из уговора са купцима (попусти су дефинисани на годишњем нивоу), контрола над продајом роба и услуга прелази на купца у одређеној тачки у времену и накнада постаје безусловна јер је само потребно да прође одређено време пре него што доспе за наплату.

Институт до дана састављања финансијских извештаја, сукцесивно током године, признаје сторнирање свих уговорених варијабилних накнада (када се испуне услови из уговора, али не дуже од годину дана – текући период), што нема ефеката који произилазе из захтева МСФИ 15.

Добици представљају друге ставке које задовољавају дефиницију прихода и могу, али не морају, да проистекну из уобичајених активности Института. Добици представљају повећања економских користи и као такви по природи нису различити од прихода. Добици се приказују на нето основи, након умањења за одговарајуће расходе.

Различите врсте средстава могу да буду примљене преко прихода, примери укључују готовину, потраживања и услуге и робу које су примљене у замену за извршене услуге или испоручену робу. Приходи такође могу настати из измирења обавеза по основу отплате преосталог дуга.

Расходи обухватају трошкове који проистичу из уобичајених делатности Института и губитке. Трошкови који проистичу из уобичајених активности Института, укључују расходе материјала и робе и друге пословне расходе (трошкови осталог материјала, производне услуге, резервисања, амортизација, нематеријални трошкови, порези и доприноси независни од резултата, бруто зараде и остали лични расходи), независно од момента плаћања.

Губици представљају друге ставке које задовољавају дефиницију расхода и могу, али не морају, да проистекну из уобичајених активности Института. Губици представљају смањења економских користи и као такви нису по својој природи различити од других расхода.

Губици укључују, на пример, оне који су последица катастрофа, али и оне који су произишли из продаје дугорочних средстава. Дефиниција расхода, такође укључује нереализоване губитке, на пример, оне произишле из ефекта пораста курса валуте у вези са задуживањима Института у тој валути. Када се губици признају у билансу успеха, приказују се посебно у оквиру осталих расхода, због тога што је сазнање о њима корисно при доношењу економских одлука. Губици се обично приказују на нето основи, након умањења за одговарајуће приходе.

4. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПРОЦЕНЕ (параграф 125 МРС 1 – Презентација финансијских извештаја)

Састављање финансијских извештаја захтева од руководства Института да врши процене и утврђује претпоставке које могу да имају ефекта на презентоване вредности средстава и обавеза и обелодањивање потенцијалних потраживања и обавеза на дан састављања финансијских извештаја, као и прихода и расхода у току извештајног периода. Ове процене и претпоставке су засноване на претходном искуству, текућим и очекиваним условима пословања и осталим расположивим информацијама на дан састављања финансијских извештаја. Стварни резултати могу да се разликују од процењених износа.

Најзначајнија подручја која од руководства захтевају вршење процене и доношење претпоставки представљена су у даљем тексту:

4.1. Корисни век некретнина, постројења и опреме

Институт процењује преостали корисни век некретнина, постројења и опреме периодично. Процена корисног века некретнина, постројења и опреме је заснована на историјском искуству са сличним средствима, као и предвиђеном технолошком напретку и променама економских и индустријских фактора.

Уколико се садашња процена разликује од претходних процена, промене у пословним књигама Института се евидентирају у складу са МРС 8 „Рачуноводствене политике, промене рачуноводствених процена и грешке“. Ове процене могу да имају значајне ефекте на књиговодствену вредност некретнина, постројења и опреме као и на износ амортизације текућег обрачунског периода.

4.2. Умањење вредности имовине

На дан биланса стања, Институт врши преглед књиговодствене вредности материјалне и нематеријалне имовине и процењује да ли постоје индикације за умањење вредности неког средства. Приликом процењивања умањења вредности, средства која готовинске токове не генеришу независно додељују се одговарајућој јединици која генерише новац. Накнадне промене у додељивању јединици која генерише новац или у времену новчаних токова могу да утичу на књиговодствену вредност односне имовине.

4.3. Исправка вредности потраживања

Исправка вредности сумњивих и спорних потраживања је извршена на основу процењених очекиваних губитака услед немогућности купаца да испуне своје обавезе у року који прелази рок толеранције наплативости потраживања.

Процена руководства је заснована на старосној анализи потраживања од купаца, историјским отписима, кредитној способности купаца и променама у постојећим условима продаје и информација о извршеним наплатама до дана одобрења финансијских извештаја за усвајање. Ово укључује и претпоставке о будућем понашању купаца и очекиваној будућој наплати.

Промене у условима пословања, делатности или околностима везаним за одређене купце могу да имају за последицу корекцију исправке вредности сумњивих и спорних потраживања обелодањене у приложеним финансијским извештајима.

4.4. Исправка вредности застарелих залиха и залиха са успореним обртом

Институт врши исправку вредности застарелих залиха као и залиха са успореним обртом. Поред тога, одређене залихе Института вредноване су по њиховој нето остваривој вредности.

Процена нето оствариве вредности залиха извршена је на основу најпоузданијих расположивих доказа у време вршења процене. Ова процена узима у обзир очекивано кретање цена и трошкова у периоду након датума биланса стања и њена реалност зависи од будућих догађаја који треба да потврде услове који су постојали на дан биланса стања.

4.5. Судски спорови

Приликом одмеравања и признавања резервисања и утврђивања нивоа изложености потенцијалним обавезама које се односе на постојеће судске спорове руководство Института доноси одређене процене. Ове процене су неопходне ради утврђивања вероватноће настанка негативног исхода и одређивања износа неопходног за коначно судско поравнање.

Услед инхерентне неизвесности у поступку процењивања, стварни губици могу да се разликују од губитака иницијално утврђених проценом. Због тога се процене коригују када Институт дође до нових информација уз подршку интерних стручних служби и спољних правних заступника. Измене процена могу да у значајној мери утичу на будуће пословне резултате.

5. НЕМАТЕРИЈАЛНА ИМОВИНА

хиљада динара

Нематеријална имовина	Концесије, патенти, лиценце, софтвер и слична права	Укупно
Набавна бруто вредност на почетку године	25	25
Набавна бруто вредност на крају године	25	25
Кумулирана исправка на почетку године	16	16
Повећање:	5	5
Амортизација у току године	5	5
Стање исправке на крају године	21	21
Нето садашња вредност: 31.12.2023. године	4	4
Нето садашња вредност: 31.12.2022. године	9	9

6. НЕКРЕТНИНЕ, ПОСТРОЈЕЊА И ОПРЕМА

хиљада динара

Некретнине, постројења и опрема	Грађевински објекти	Постројења и опрема	Инвестиционе некретнине	Некр. постр. и опрема узети у лизинг са правом коришћења преко годину дана	Остале некрет. постројења и опрема (библиотека)	Некр, постр, и опрема у припреми	Укупно
Набавна вредност на почетку године	806.341	284.867	12.155	34.427	11.857	9.272	1.158.919
Повећање:	12.691	55.971	1.057	-	3	70.933	140.655
Нове набавке и активирање у току године	12.691	55.971	-	-	3	70.933	139.598
Ревалоризација у току године	-	-	1.057	-	-	-	1.057
Смањење:	-	(2.905)	-	(1)	-	(57.180)	60.086
Расход у току године	-	(2.905)	-	-	-	-	(2.905)
Пренос на грађевинске објекте и опрему	-	-	-	-	-	(57.180)	(57.180)
Рекласификација и остало	-	-	-	(1)	-	-	(1)
Набавна вредност на крају године	819.032	337.933	13.212	34.426	11.860	23.025	1.239.488
Кумулирана исправка на почетку године	-	-	-	3.899	-	3.921	7.820
Повећање:	28.167	44.493	-	2.965	-	-	75.625
Амортизација	28.167	44.493	-	2.961	-	-	75.621
Рекласификација и остало	-	-	-	4	-	-	4
Смањење:	-	(585)	-	-	-	-	(585)
Кумулирана исправка у расходавању	-	(585)	-	-	-	-	(585)
Стање на крају године	28.167	43.908	-	6.864	-	3.921	82.860
Нето садашња вредност: 31.12.2023. године	790.865	294.025	13.212	27.562	11.860	19.104	1.156.628
Нето садашња вредност: 31.12.2022. године	806.341	284.867	12.155	30.528	11.857	5.351	1.151.099

хиљада динара

Набављена и активирана средства у току године	Набавна вредност
1	2
Улагања у грађевинске објекте - активирано	12.691
Улагања у грађевинске објекте – у припреми (зграда „Физиологија“)	14.167
Улагања у опрему – активирано	609
Опрема за погон за производњу хране за људску исхрану	1.799
Опрема за дорадни центар	5.013
ТРАКТОР 'BELARUS' MTZ 820 / BG AGE-35	2.669
Сејалица MATERMASS MS 8130 TC - редова 6 x 75cm (2 комада)	4.787
Путничко возило – ŠKODA KAMIQ (4 комада)	9.249
Путничко возило – ŠKODA OCTAVIA (2 комада)	6.009
Путничко возило – VW Arteon-inv.br.02115	5.144
Путничко возило – VW Golf 8-inv.br.02116	3.039
Теретно возило – ŠKODA SCALA (6 комада)	11.482
Опрема за лабораторије	2.959
Рачунарска опрема - пројекат TWINNING GREEN-EDITING VIBES FOR FOOD.	1.727
Рачунарска опрема - остало	783
АЛАРМНИ СИСТЕМ - зграда „Физиологија“	153
Клима уређаји (2 комада)	126
Остало	426
Укупно	82.832

хиљада динара

Расходована средства у току године	Продајна вредност	Набавна вредност	Исправка вредности	Садашња вредност	Ревалор. резерве	Губитак
1	2	3	4	5	6	7
Опрема	-	2.905	585	2.320	2.310	10
Укупно	-	2.905	585	2.320	2.310	10

7. ДУГОРОЧНИ ФИНАНСИЈСКИ ПЛАСМАНИ

хиљада динара

Име правног лица у чијем капиталу је учешће	Власнички удео (%)	Бруто износ	Исправка вредности	Нето износ
АО „РОСТОК“, Москва	-	261	(261)	-
а) Учешће у капиталу придружених правних лица и заједничких подухвата				-
„ХИБРИД“ доо. Београд	7,08	60.573	-	60.573
б) Учешћа у капиталу осталих правних лица				60.573
Дугорочно дати стамбени кредити запосленима	-	47	-	47
Гарантни депозит	-	60	-	60
в) Остали дугорочни финансијски пласмани				107
Укупно дугорочни финансијски пласмани (а до в)				60.680

Учешће у капиталу придруженог правног лица АО „РОСТОК“ из Москве је у целости индиректно обезвређено у ранијим годинама, будући да Институт не поседује никакве информације о статусу овог правног лица.

На дан 31.12.2023. године и на дан 31.12.2022. године Институт има исказана учешћа у капиталу привредног друштва „ХИБРИД“ доо. Београд у износу од 60.573 хиљада РСД.

Процент учешћа власништва Института у овом привредном друштву је мали у односу на проценат власништва осталих чланова овог привредног друштва (у већини случајева је учешће мање од 10%).

Полазећи од горе наведеног, интерне процене фер вредности овог учешћа могу да буду доста непоуздане, јер је врло тешко предвидети све потребне показатеље и инпуте који би се применили. Са друге стране, ангажовање екстерних проценитеља у циљу утврђивања фер вредност би представљао значајан издатак узимајући у обзир нематеријалност ових учешћа (1,52%) у односу на укупну билансну активу која износи 3.988.884 хиљада РСД.

Будући да се фер вредност овог учешћа не може утврдити без прекомерних трошкова и да су користи од утврђивања фер вредности за Институт мање од трошкова, предметно учешће је одмерено по набавној вредности (члан 18. став. 8 Правилника о рачуноводству и рачуноводственим политикама).

8. ЗАЛИХЕ

Залихе	хиљада динара	
	31.12.2023.	31.12.2022.
1. Материјал, резервни делови, алат и ситан инвентар	162.274	152.569
1.1. Материјал	137.185	129.100
1.2. Резервни делови	22.510	20.704
1.3. Алат и ситан инвентар	2.579	2.765
2. Недовршена производња	1.176.901	524.102
3. Готови производи	447.153	288.795
4. Роба	418	251
4.1. Роба у промету на велико	-	-
4.2. Роба у промету на мало	418	251
Укупно:	1.786.746	965.717

Приликом пописа залиха, надлежне пописне комисије су извршиле проверу постојања застарелих залиха материјала, робе, недовршене производње и готових производа и установиле да не постоје застареле залихе односно залихе са успореним обртом (залихе без излаза у последњих 365 дана). Поред тога на дан биланса је извршена провера курентности залиха недовршене производње и готових производа на начин да је изршено поређење цена коштања недовршене производње и готових производа са њиховим продајним ценама умањеним за трошкове продаје и по том основу је извршено одговарајуће усклађивање вредности залиха учинака.

9. СТАЛНА СРЕДСТВА НАМЕЊЕНА ПРОДАЈИ

Стална средства намењена продаји обухватају опрему која на дан доношења одлуке о продаји није имала књиговодствену (садашњу) вредност.

хиљада динара

Стална средства намењена продаји	Набавна вредност	Исправка вредности	Нето износ
31.12.2023. године	932	(932)	-
31.12.2022. године	932	(932)	-

10. ПЛАЋЕНИ АВАНСИ ЗА ЗАЛИХЕ И УСЛУГЕ

хиљада динара

Опис	Плаћени аванси за залихе у земљи	Укупно
Бруто плаћени аванси на почетку године	164.906	164.906
Бруто плаћени аванси на почетку године	97.947	97.947
Нето стање		
31.12.2023. године	97.947	97.947
31.12.2022. године	164.906	164.906

хиљада динара

Старост плаћених аванса у данима	Плаћени аванси до 365 дана старости	Плаћени аванси до 365 дана старости	Укупно
Плаћени аванси за залихе у земљи (бруто)	97.947	-	97.947
Исправка вредности	-	-	-
Нето плаћени аванси	97.947	-	97.947

11. ПОТРАЖИВАЊА ПО ОСНОВУ ПРОДАЈЕ

хиљада динара

Опис	Купци у земљи	Купци у иностранству	Укупно
Бруто потраживање на почетку године	46.602	28.278	74.880
Бруто потраживање на крају године	49.606	85.989	135.595
Исправка вредности на почетку године	2.899	836	3.735
Смањење исправке вредности у току године по основу директног отписа	-	(835)	(835)
Смањење исправке вредности у току године по основу ефеката промене курса стране валуте на дан биланса	-	(1)	(1)
Смањење исправке вредности у току године по основу наплате	(369)	-	(369)
Повећање исправке вредности у току године	274	-	274
Исправка вредности на крају године	2.804	-	2.804
НЕТО СТАЊЕ			
31.12.2023. године	46.802	85.989	132.791
31.12.2022. године	43.703	27.442	71.145

хиљада динара

Старост потраживања у данима	Потраживања до 60 дана старости	Потраживања старија од 60 дана	Укупно
Купци у земљи (брuto)	47.071	2.535	49.606
Исправка вредности	(269)	(2.535)	(2.804)
Нето потраживања	46.802	-	46.802
Купци у иностранству (брuto)	85.989	-	85.989
Исправка вредности		-	-
Нето потраживања	85.989	-	85.989

На доспела ненаплаћена потраживања Институт није вршио обрачун затезне камате. Наплата потраживања је највећим делом обезбеђена меницама.

Институт је извршио процену очекиваних кредитних губитака на основу старосне структуре сваког појединачног потраживања на дан 31.12.2023. године и процене наплативости сваког појединачног потраживања извршене на основу анализе која укључује:

- проверу постојања аванса који нису пренети на потраживања и обавеза према истом пословном партнеру као добављачу,
- досадашње праксе у измирењу обавеза од стране дужника,
- проверу постојања инструмената обезбеђења потраживања,
- проверу постојања обезвређења потраживања из текуће и ранијих година и наплате до дана одобрења финансијских извештаја за усвајање.

На основу спроведених поступака процене извршено је 100% обезвређење потраживања (5 хиљада РСД) код којих је од валуте плаћања прошло више од 60 дана, а за недоспела потраживања и потраживања код којих је од рока доспећа прошло мање од 60 дана процењено је да постоје очекивани кредитни губици у укупном износу од 269 хиљада РСД и сходно томе је извршено индиректно обезвређење истих.

12. ОСТАЛА КРАТКОРОЧНА ПОТРАЖИВАЊА

Опис	хиљада динара	
	31.12.2023.	31.12.2022.
1. Потраживања од запослених	-	3
Исправка вредности	-	-
Нето потраживања	-	3
2. Потраживања за више плаћени порез на добитак	17.783	-
Исправка вредности	-	-
Нето потраживања	17.783	-
3. Потраживања по основу преплаћених осталих пореза и доприноса	298	401
Исправка вредности	-	-
Нето потраживања	298	401
4. Потраживања за накнаде зарада које се рефундирају	1.236	869
Исправка вредности	-	-
Нето потраживања	1.236	869
I Друга потраживања (1 до 4)	19.317	1.273
II ПОРЕЗ НА ДОДАТУ ВРЕДНОСТ	119.129	64.714
УКУПНО ОСТАЛА КРАТКОРОЧНА ПОТРАЖИВАЊА (I + II)	138.446	65.987

На основу спроведених поступака процене шојединачног потраживања процењено је да не постоје очекивани кредитни губици у укупном износу осталих краткорочних потраживања.

13. КРАТКОРОЧНИ ФИНАНСИЈСКИ ПЛАСМАНИ

хиљада динара

Опис	Део дугорочних финансијских пласмана који доспева до једне године	Укупно
Бруто стање на почетку године	134	134
Бруто стање на крају године	-	-
Нето стање		
31.12.2023. године	-	-
31.12.2022. године	94	94

Део дугорочних финансијских пласмана који доспева до једне године у потпуности се односи на дугорочно дате стамбене кредите запосленима одобрене у ранијим годинама. Дospelе рате стамбених кредита се уредно наплаћују.

14. ГОТОВИНСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ И ГОТОВИНА

хиљада динара

Опис	31.12.2023.	31.12.2022.
1. Динарски пословни рачун	220.265	618.024
2. Девизни пословни рачун	342.508	818.967
3. Динарска благајна	20	20
4. Остала новчана средства	-	-
Укупно:	562.793	1.437.011

15. КРАТКОРОЧНА АКТИВНА ВРЕМЕНСКА РАЗГРАНИЧЕЊА

хиљада динара

Краткорочна активна временска разграничења	31.12.2023.	31.12.2022.
1. Унапред плаћени трошкови	2.553	815
2. Потраживања за нефактурисани приход	12.307	10.354
3. Остала активна временска разграничења	37.989	37.296
Укупно:	52.849	48.465

16. КАПИТАЛ

ПРОМЕНЕ НА КАПИТАЛУ

	Основни капитал	Резерве	Ревалоризационе резерве	Нереал. губици од ХОВ и друго	Нераспоређена добит	Укупно
Стање 01.01.2023.	402.625	1.299.524	736.892	(30.885)	180.860	2.589.016
Расподела добити	-	90.430	-		(180.860)	(90.430)
Повећање	-	-	-	-	-	-
Смањење	-	-	(2.456)	25.909	-	23.453
Остало	-	-	-	-	146	146
Нето добитак /(нето губитак) за годину	-	-	-		52.434	52.434
Стање 31.12.2023.	402.625	1.389.954	734.436	(4.976)	52.580	2.574.619

Основни капитал Института као научноистраживачке установе чини државни капитал. На дан 31. децембра 2023. године основни (државни) капитал исказан је у износу од 402.625 хиљада РСД (2022. године – 402.625 хиљада РСД).

Основни уписани и уплаћени капитал Института регистрован је код Привредног суда у Београду на дан 31. децембра 2008. године и износи 402.625 хиљада РСД (Решење о регистрацији бр. Фи 352/09 09.10. 2009. године, број регистарског улошка 5-1185-00 Т.С. Београд).

Нераспоређени добитак	хиљада динара
Стање на почетку године	180.860
Повећање:	52.580
а) по основу преноса нето добитка из биланса успеха	52.434
б) по основу преноса преосталих ревалоризационих резерви расходованих средстава	146
Смањење:	(180.860)
б) по основу исплате учешћа у добитку оснивачу	(90.430)
в) по основу распореда у резерве	(90.430)
Стање 31.12. текуће године	52.580

17. ДУГОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА

Опис	хиљада динара	
	31.12.2023.	31.12.2022.
1. Резервисања за накнаде и друге бенефиције запосленим у почетном билансу	187.501	137.322
2. Резервисања у току године	-	61.861
3. Искоришћена резервисања у току године	9.553	11.682
4. Укинута резервисања у корист осталог резултата и прихода	29.286	-
I Укупно резервисања за накнаде и друге бенефиције запосленима на крају године (1+2-3)	148.662	187.501

1. Резервисања за трошкове судских спорова у почетном билансу	423.954	423.954
II Резервисања за трошкове судских спорова крају године (1)	423.954	423.954
Укупно:	572.616	611.455

У оквиру резервисања за накнаде и друге бенфиције запосленима исказана су резервисања за отпремнине приликом одласка у пензију (79.666 хиљада РСД) и резервисања за јубиларне награде (68.996 хиљада РСД). Резервисања су процењена у складу са МРС 19 - Примања запослених, на основу актуарског обрачуна садашње вредности зарађених (недоспелих) отпремнина приликом одласка у пензију и зарађених (недоспелих) јубиларних награда на дан 31.12.2023. године.

ЕФЕКТИ ОБРАЧУНА РЕЗЕРВИСАЊА ЗА ОТПРЕМНИНЕ И ЈУБИЛАРНЕ НАГРАДЕ				
Рб.	ОПИС	ОТПРЕМНИНЕ	ЈУБИЛАРНЕ НАГРАДЕ	УКУПНО
1.	Износ обавезе за резервисање за отпремнине на дан 01.01.2023. (поч.стање 404)	103.595.590,04	83.905.728,54	187.501.318,58
2.	Трошак текуће услуге рада	(509.876,34)	(7.267.006,49)	(7.776.882,82)
3.	Трошак прошлих услуга	-	-	-
4.	Трошак камате	5.727.469,42	4.686.705,90	10.414.175,32
5.	Актуарски добитак/губитак	(25.159.790,23)	(9.931.305,36)	(35.091.095,59)
6.	Износ укидања у току 2022. године раније формираног резервисања закључно са 31.12.2021. године	3.987.426,22	2.397.799,76	6.385.225,98
7.	Износ обавезе за резервисање за отпремнине и јубиларне награде на дан 31.12.2022. (крајње стање на рачуну 404) (1+2+3+4+5-6)	79.665.966,67	68.996.322,84	148.662.289,51
8.	Пројектовани износ резервисања на дан 31.12.2022. на основу претпоставки валидних на дан 31.12.2021. године	108.927.522,72	80.896.381,62	189.823.904,34
9.	Стварно исплаћене отпремнине и јубиларне награде у току 2022.године (до нивоа претходно обрачунаог резервисања)	3.064.108,24	6.489.278,57	9.553.386,81
10.	Износ нето повећања (смањења) обавезе за резервисање (2+3+4+5-6)	(20.865.515,13)	(8.420.127,13)	(29.285.642,26)

Исказана резервисања за трошкове судских спорова, сходно МРС 37 – Резервисања, потенцијалне обавезе и потенцијална средства, формирана су у ранијим годинама на основу процене руководства.

На дан биланса, за сваки од спорова у којем је Институт тужени, на основу нових информација интерних стручних служби и спољних правних заступника разматрано је постојање услова за признавање резервисања, односно преиспитани су услови признатих резервисања из ранијих година.

На основу процена вероватног исхода сваког појединачног спора у коме је Институт тужени, извршеним од стране правних заступника Института, руководство је проценило да на дан 31.12.2023. године услове за признавање резервисања испуњавају два судска спора за које су резервисања већ извршена у ранијим годинама и да је износ признатих резервисања у укупном износу од 423.954 хиљада РСД, најбоља процена издатака за измирење садашње (вероватне) обавезе по том основу.

18. ДУГОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ

Назив повериоца	Обезбеђење	Каматна стопа (инкрементална)	Валута у којој је кредит узет	Износ у страној валути	Износ хиљада динара
1	2	3	4	5	6
РЕПУБЛИКА СРБИЈА МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ, ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ Управа за пољопривредно земљиште, Београд	Депозит у висини једне годишње закупшине	2,73%-2,83% годшње	ЕУР	182.871,76	21.428
1) Дугорочне обавезе по основу лизинга у земљи					21.428
УКУПНО ДУГОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ (1)					21.428

хиљада динара

Обавезе за лизинг	Пољопривредно земљиште	Укупно
1	2	3
1. Стање на дан 01.01.2023. године	28.809	25.739
2. Нове набавке у току године	-	7.425
3. Отплате у току године	4.953	4.860
4. Расходи камата	745	685
5. Модификација лизинга	-	84
6. Курсне разлике	19	10
Укупно обавеза по основу лизинга на дан 31.12.2023. (1+2-3+4-5-6)	24.582	28.809
Дугорочни део обавезе за лизинг	21.428	24.613
Део који доспева до једне године	3.154	4.196

Осим наведених закупа, Институт је у току 2023. године, имао закључена 9 уговора о закупу пољопривредног земљишта (3 уговора су истекла у 2023. години, а 5 уговора је на снази на дан 31. децембра 2023. године). Ови закупи не испуњавају дефиницију лизинга у складу са захтевима МСФИ 16 будући:

- да се период лизинга завршава не дуже од 12 месеци од датума прве примене и
- да плаћања нису фиксна или претежно фиксна, а иста нису уговорена као варијабилна плаћања која зависе од одређеног индекса или стопе,

и по основу истих су признати расходи у билансу успеха у укупном износу од 88.859 хиљада РСД.

19. ОДЛОЖЕНЕ ПОРЕСКЕ ОБАВЕЗЕ

Одложене пореске обавезе по основу (а до в)	хиљада динара	
	31.12.2023.	31.12.2022.
а) трошкова резервисања у складу са МРС 19 које не признају порески прописи	(22.299)	(28.125)
б) трошкова резервисања у складу са МРС 37 које не признају порески прописи	(63.593)	(63.593)
в) разлике између књиговодствене вредности имовине и њене пореске основице - пренос дела (15%) позитивног ефекта ревалоризације извршене у току године (130.040 хиљада РСД)	117.206	126.811
г) обезвређење потраживања од купаца које се не признаје у пореском билансу	(40)	(35)
д) обезвређења имовине (залиха) које се не признаје у пореском билансу	(5.538)	(3.130)
ђ) расходи по основу примања запослених, пореза, доприноса, такси и др. јавних дажбина, који нису плаћени у истом пореском периоду	(210)	(242)
Укупно:	25.526	31.686

20. КРАТКОРОЧНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ОБАВЕЗЕ

Назив повериоца	Обезбеђење	Каматна стопа (инкрементална)	Валута у којој је кредит узет	хиљада динара	
				Износ у страниј валути	Износ хиљада динара
1	4	5	6	7	8
РЕПУБЛИКА СРБИЈА МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ, ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ Управа за пољопривредно земљиште, Београд	Депозит у висини једне годишње закупнине	2,73%-2,83% годшње	ЕУР	26.545,04	3.111
Закуподавац - физичко лице	-	2,73% годшње	ЕУР	369,60	43
1) Део осталих дугорочних обавеза које доспевају до једне године од лица која нису домаће банке					3.154
УКУПНО КРАТКОРОЧНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ОБАВЕЗЕ (1)					3.154

21. ОБАВЕЗЕ ИЗ ПОСЛОВЊА

Опис	хиљада динара	
	31.12.2023.	31.12.2022.
1. Добављачи у земљи	131.061	86.075
2. Добављачи у иностранству	348	2.542
3. Остале обавезе из пословања	1.460	-
Укупно	132.869	88.617

22. ОСТАЛЕ КРАТКОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ

Опис	хиљада динара	
	31.12.2023.	31.12.2022.
1. Обавезе за нето зараде и накнаде зарада, осим накнада зарада које се рефундирају	24.951	22.521
2. Обавезе за порез на зараде и накнаде зарада на терет запосленог	2.952	2.762
3. Обавезе за доприносе на зараде и накнаде зарада на терет запосленог	6.829	6.646
4. Обавезе за порезе и доприносе на зараде и накнаде зарада на терет послодавца	5.200	5.061
5. Обавезе за нето накнаде зарада које се рефундирају	351	109
6. Обавезе за порезе и доприносе на накнаде зарада на терет запосленог које се рефундирају	135	42
7. Обавезе за порезе и доприносе на накнаде зарада на терет послодавца које се рефундирају	74	23
I ОБАВЕЗЕ ПО ОСНОВУ ЗАРАДА И НАКНАДА ЗАРАДА (1 до 7)	40.492	37.164
1. Обавезе према запосленима	646	908
2. Обавезе према члановима органа управљања и надзора	1.732	976
3. Обавезе према физичким лицима за накнаде по уговорима	319	139
4. Остале обавезе	2.075	2.675
II ДРУГЕ ОБАВЕЗЕ (1 до 4)	4.772	4.698
III ОБАВЕЗЕ ЗА ПОРЕЗ НА ДОДАТУ ВРЕДНОСТ	-	-
1. Обавезе за порез из резултата	-	25.502
2. Обавезе за порезе, царине и друге дажбине из набавке или на терет трошкова	3	30
3. Обавезе за доприносе који терете трошкове	-	3
4. Остале обавезе за порезе, доприносе и друге дажбине	1.223	621
IV ОБАВЕЗЕ ЗА ОСТАЛЕ ПОРЕЗЕ, ДОПРИНОСЕ И ДРУГЕ ДАЖБИНЕ (1 до 4)	1.226	26.156
ОСТАЛЕ КРАТКОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ (I ДО IV)	46.490	68.018

23. КРАТКОРОЧНА ПАСИВНА ВРЕМЕНСКА РАЗГРАНИЧЕЊА

Опис	у хиљадама динара	
	31.12.2023.	31.12.2022.
1. Унапред обрачунати трошкови – део до једне године	85.153	16.282
2. Одложени приходи и примљене донације – део до једне године	40.906	40.770
3. Остала пасивна временска разграничења - део до једне године	4.164	19.847
Укупно:	130.223	76.899

24. ВАНБИЛАНСНА АКТИВА И ПАСИВА

хиљада динара	
Средства ванбилансне активе	Вредност
Материјал и роба примљени на обраду и дораду	97
Пољопривредно земљиште	36.967
Преузета роба на складиште – туђа роба	78.760
Потраживања (отписана) по основу удела - KAZCRB SEME ALMA ATA KAZAHSTAN	3.464
Потраживања (отписана) по основу удела - ROSERB SEME MOSKVA	1.382
Потраживања (отписана) по основу удела - АГРОБАНКА	8
Потраживања (отписана) по основу удела - ПРИВРЕДНА БАНКА	56
Дате-активне менице на дан 31.12.2023. године - укупно 11 меница са меничним овлашћењима	-
Укупно:	120.734

хиљада динара	
Извори ванбилансних средстава	Вредност
Обавезе за материјал и роба примљени на обраду и дораду	97
Обавезе за пољопривредно земљиште	36.967
Обавезе за преузета роба на складиште – туђа роба	78.760
Обавезе за потраживања (отписана) по основу удела - KAZCRB SEME ALMA ATA KAZAHSTAN	3.464
Обавезе за потраживања (отписана) по основу удела - ROSERB SEME MOSKVA	1.382
Обавезе за потраживања (отписана) по основу удела - АГРОБАНКА	8
Обавезе за потраживања (отписана) по основу удела - ПРИВРЕДНА БАНКА	56
Обавезе за дате менице на дан 31.12.2022. године - укупно 7 меница са меничним овлашћењима	-
Укупно:	120.734

25. ПРИХОДИ ОД АКТИВИРАЊА УЧИНАКА И РОБЕ

Опис	хиљада динара	
	01.01-31.12. 2023.	01.01-31.12. 2022.
1. Приходи од активирања или потрошње робе за сопствене потребе	1.008	753
1. Приходи од активирања или потрошње производа и услуга за сопствене потребе	10.417	13.340
Укупно:	11.425	14.093

26. ОСТАЛИ ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ

Опис	хиљада динара	
	01.01-31.12. 2023.	01.01-31.12. 2022.
1. Приходи од премија, субвенција, дотација, регреса, компензација и повраћаја пореских дажбина	1.908	3.440
2. Приходи по основу условљених донација	40.947	154
3. Приходи од донација, дотација, субвенција и сл. из републичког буџета	-	3.000
I ПРИХОДИ ОД ПРЕМИЈА, СУБВЕНЦИЈА, ДОТАЦИЈА, ДОНАЦИЈА И СЛ. (1)	42.855	6.594
1. Приходи од закупа	9.042	8.367
2. Приходи од тантијема и лиценцих накнада	3.396	-
3. Приходи по посебним прописима из буџета	150.526	133.288
4. Остали пословни приходи	39.765	7.190
II ДРУГИ ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ (1 до 4)	202.729	148.845
ОСТАЛИ ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ (I+II)	245.584	155.439

27. ПРИХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ ИМОВИНЕ (ОСИМ ФИНАНСИЈСКЕ)

Опис	хиљада динара	
	01.01-31.12. 2023.	01.01-31.12. 2022.
1. Приходи од усклађивања вредности некретнина, постројења и опреме	1.057	-
Укупно:	1.057	-

28. НАБАВНА ВРЕДНОСТ ПРОДАТЕ РОБЕ

Опис	хиљада динара	
	01.01-31.12. 2023.	01.01-31.12. 2022.
1. Набавна вредност продате робе	15.856	30.792
Укупно:	15.856	30.792

29. ТРОШКОВИ МАТЕРИЈАЛА, ГОРИВА И ЕНЕРГИЈЕ

Опис	хиљада динара	
	01.01-31.12. 2023.	01.01-31.12. 2022.
1. Трошкови материјала за израду	1.088.907	635.781
2. Трошкови осталог материјала (режијског)	28.561	19.467
3. Трошкови горива и енергије	53.743	52.901
4. Трошкови резервних делова	7.140	5.607
5. Трошкови једнократног отписа алата и инвентара	1.335	419
Укупно:	1.179.686	714.175

30. ТРОШКОВИ ЗАРАДА, НАКНАДА ЗАРАДА И ОСТАЛИ ЛИЧНИ РАСХОДИ

Опис	хиљада динара	
	01.01-31.12. 2023.	01.01-31.12. 2022.
1. Трошкови зарада и накнада (брutto)	700.998	660.111
2. Трошкови пореза и доприноса на зараде и накнаде на терет послодавца	104.880	103.481
3. Трошкови накнада по уговору о делу	7.681	6.511
4. Трошкови накнада по ауторским уговорима	80	-
5. Трошкови накнада по уговору о привременим и повременим пословима	34.648	36.548
6. Трошкови накнада физичким лицима по основу осталих уговора	47	97
7. Трошкови накнада члановима органима управљања и надзора	20.566	19.889
8. Трошкови ангажовања запослених преко агенција и задруга	2.968	5.647
9. Остали лични расходи и накнаде	31.150	32.831
Укупно:	903.018	865.115

31. ТРОШКОВИ ПРОИЗВОДНИХ УСЛУГА

Опис	хиљада динара	
	01.01-31.12. 2023.	01.01-31.12. 2022.
1. Трошкови услуга на изради учинака	538.487	110.256
2. Трошкови транспортних услуга	37.376	25.947
3. Трошкови услуга одржавања	13.952	16.063
4. Трошкови закупнина	90.454	10.016
5. Трошкови сајмова	944	939
6. Трошкови рекламе и пропаганде	79.546	113.116
7. Трошкови истраживања	49.396	48.595
8. Трошкови осталих услуга	18.819	17.267
Укупно:	828.974	342.199

32. ТРОШКОВИ РЕЗЕРВИСАЊА

Опис	хиљада динара	
	01.01-31.12. 2023.	01.01-31.12. 2022.
1. Трошкови резервисања за накнаде и друге бенефиције запослених	5.217	33.008
Укупно:	5.217	33.008

33. НЕМАТЕРИЈАЛНИ ТРОШКОВИ

Опис	хиљада динара	
	01.01-31.12. 2023.	01.01-31.12. 2022.
1. Трошкови непроизводних услуга	40.308	33.982
2. Трошкови репрезентације	3.516	2.503
3. Трошкови премије осигурања	9.255	3.898
4. Трошкови платног промета	2.159	1.890
5. Трошкови чланарина	4.420	5.459
6. Трошкови пореза и накнада	12.050	9.557
7. Остали нематеријални трошкови	10.095	5.606
Укупно:	81.803	62.895

34. РАСХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ ОСТАЛЕ ИМОВИНЕ (ОСИМ ФИНАНСИЈСКЕ)

Опис	хиљада динара	
	01.01-31.12. 2023.	01.01-31.12. 2022.
1. Расходи од усклађивања вредности некретнина, постројења и опреме	-	5.075
Укупно:	-	5.075

35. ОСТАЛИ ПРИХОДИ

Опис	хиљада динара	
	01.01-31.12. 2023.	01.01-31.12. 2022.
1. Наплаћена отписана потраживања	20	
2. Приходи по основу ефеката уговорене заштите од ризика који не испуњавају услове да се искажу у оквиру осталог резултата	3	-
3. Приходи од укидања дугорочних и краткорочних резервисања	8.595	527
4. Остали непоменути приходи	2.016	1.872
Укупно:	10.634	2.399

36. ПРИХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ ФИНАНСИЈСКЕ ИМОВИНЕ КОЈА СЕ ИСКАЗУЈЕ ПО ФЕР ВРЕДНОСТИ КРОЗ БИЛАНС УСПЕХА

Опис	хиљада динара	
	01.01-31.12. 2023.	01.01-31.12. 2022.
1. Приходи од усклађивања вредности потраживања и краткорочних финансијских пласмана	369	467
Укупно	369	467

37. ОСТАЛИ РАСХОДИ

Опис	хиљада динара	
	01.01-31.12. 2023.	01.01-31.12. 2022.
1. Губици по основу расхоровања и продаје нематер. имовине, некретнина, постројења и опреме	10	519
2. Мањкови	-	1.924
3. Расходи по основу расхоровања залиха материјала и робе	2.149	87
4. Остали непоменути расходи	6.541	1.183
Укупно	8.700	3.713

38. РАСХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ ФИНАНСИЈСКЕ ИМОВИНЕ КОЈА СЕ ИСКАЗУЈЕ ПО ФЕР ВРЕДНОСТИ КРОЗ БИЛАНС УСПЕХА

Опис	хиљада динара	
	01.01-31.12. 2023.	01.01-31.12. 2022.
1. Обезвређење потраживања и краткорочних финансијских пласмана	274	238
Укупно	274	238

39. НЕТО ДОБИТАК/НЕТО ГУБИТАК ПОСЛОВАЊА КОЈЕ СЕ ОБУСТАВЉА

Опис	хиљада динара	
	01.01-31.12. 2023.	01.01-31.12. 2022.
1. Приходи по основу исправки грешака из ранијих година које нису материјално значајне	8	12.653
2. Расходи по основу исправки грешака из ранијих година које нису материјално значајне	503	575
Нето добитак пословања које се обуставља (1-2)	-	12.078
Нето губитак пословања које се обуставља (2-1)	495	-

40. ЗНАЧАЈНИ ДОГАЂАЈИ НАКОН ДАТУМА БИЛАНСА

Руководство није идентификовало значајне догађаје након датума биланса који би могли имати утицај на пословање Института.

41. ПОТЕНЦИЈАЛНА СРЕДСТВА И ОБАВЕЗЕ

Судски спорови

Институт са стањем на дан 31. децембра 2023. године води више судских спорова у којима се јавља као тужени. Према инструкцијама добијеним од правних заступника који заступају Институт у тим споровима и интерних стручних служби, а на основу процене исхода сваког појединачног судског спора, Институт је извршио одговарајуће резервисање (Напомена 17).

Дата јемства и гаранције

Институт на дан 31. децембра 2023. године нема потенцијалних обавеза по основу јемстава и гаранција.

42. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА

У свом редовном пословању Институт је у различитом обиму изложен одређеним финансијским ризицима (тржишни ризик, финансијски ризик - девизни и каматни, кредитни ризик и ризик ликвидности) и углавном је усмерен на минимизирање потенцијалних негативних утицаја на финансијско стање и пословање у ситуацији непредвидивости финансијских тржишта, као и тржишта набавке сировина и репроматеријала, а нарочито свеприсутније утакмице на тржишту продаје семенске робе.

Институт не користи финансијске инструменте заштите од ефеката финансијских ризика на пословање из разлога што такви инструменти нису у широкој употреби, нити постоји организовано тржиште таквих инструмената у Републици Србији. Финансијски ризици се сагледавају на временској основи и превасходно се избегавају умањењем изложености Института овим ризицима.

- **Тржишни ризик** је ризик да ће поштене вредности или будући токови готовине финансијског инструмента флукуирати услед промена тржишних цена, било да су те промене проузроковане факторима специфичним за појединачни финансијски инструмент или његовог емитента или да фактори утичу на све сличне финансијске инструменте којима се тргује на тржишту.

Институт је осетљив на присуство системских ризика који подразумевају ризике економског окружења у оквиру државе, привредне гране и слично. а на које Институт не може да утиче: инфлација, промена пореских прописа, царинских прописа, лимитирање каматних стопа, привредног окружења, конкуренције, сировинске базе и сл.

Евентуалне промене цена инпута (ђубрива, хемијских средстава за заштиту, амбалаже и сл.) Институт покрива кроз продајне цене својих производа. Исти је случај и са ценама које су под контролом државе (гас и електрична енергија).

Честа је појава да конкуренција, у жељи да се ослободи великих залиха повлачи непопуларне, али потпуно легитимне пословне потезе и смањују своје продајне цене, чиме Институт може бити доведен у позицију смањеног прихода од продаје. У овом случају, руководство стално прати дешавања на тржишту, прилагођава се истоме до одређене границе, непрекидно водећи рачуна о квалитету робе, одржавању добрих односа са

пословним партнерима и верности купаца као главних механизма заштите од оваквих ризика.

- **Девизни ризик (ризик од промене курса страних валута)** је ризик од флукутирања поштене вредности или будућих токова готовине финансијског инструмента услед промене курса домаће валуте у односу на иностране валуте у којима се уговарају и исплаћују финансијски инструменти. Ризик се јавља код финансијских инструмената који су означени у страниој валути, то јест у валути која није функционална валута у којој су они одмерени.

Изложеност Института девизном ризику се односи на потраживања у страниој валути, готовину и готовинске еквиваленте, дугорочне и краткоричне финансијске обавезе и обавезе из пословања номиниране у страниој валути.

Књиговодствена вредност монетарних средстава и обавеза Института у страним валутама на дан извештавања је следећа:

	хиљада динара			
	Имовина		Обавезе	
	2023	2022	2023	2022
ЕУР, УСД	428.497	846.409	24.930	31.351
	428.497	846.409	24.930	31.351

На основу обелодањене структуре имовине и обавеза у страним валутама евидентно је да је Институт осетљив на промене девизног курса ЕУР и УСД.

Осетљивост Института на ап्रेसијацију и депресијацију РСД за 10% у односу на стране валуте је процена руководства Института у погледу могућих промена курса РСД у односу на ЕУР и УСД, а на основу структуре имовине и обавеза у страним валутама.

	хиљада динара			
	2023		2022	
	10%	-10%	10%	-10%
ЕУР, УСД	40.357	(40.357)	81.506	(81.506)
	40.357	(40.357)	81.506	(81.506)

Институт не користи посебне финансијске инструменте за заштиту од девизног ризика, односно ризика промене курсева страних валута обзиром да ти инструменти нису у широј употреби у Републици Србији.

У 2023. години дошло је до незнатног пада курса евра, и благог пада курса америчког долара и као последица тога нето курсне разлике су биле негативне и умањиле су добитак из финансирања.

Валута	31.12.2023.	31.12.2022.
1 ЕУР	117,1737	117,3224
1 УСД	105,8671	110,1515

Руководство Института, анализирајући овај ризик на који нема утицаја, предузимало је већи број активности усмерених на коришћење повољности на банкарском тржишту како би се ублажили негативни ефекти курсних разлика.

- **Каматни ризик (ризик од промене каматних стопа)** је ризик да ће фер вредност или будући токови готовине финансијског инструмента флукуирати услед промена тржишних каматних стопа. Јавља се код каматносноних финансијских инструмената признатих у билансу стања (на пример, кредити, потраживања и емитовани дужнички инструменти) и код неких финансијских инструмената који нису признати у билансу стања (на пример, неким обавезама по кредитима).

Институт управља овим ризиком тако што смањује коришћење кредита, када год је то могуће и уредно измирује обавезе према партнерима и добављачима у циљу елиминације каматних задужења.

Структура финансијских средстава и обавеза Института на дан 31. децембра 2023. и 2022. године са становишта изложености каматном ризику указује да нето добитак за пословну 2023. није осетљив на реално могуће промене у каматним стопама.

Структура финансијских средстава и обавеза на дан 31. децембра 2023. и 2022. године са становишта изложености каматном ризику дата је у следећем прегледу:

31. децембар	хиљада динара	
	2023	2022
Финансијска средства		
Некаматносна	894.710	1.634.912
Каматносна (фиксна каматна стопа)	-	-
Каматносна (варијабилна каматна стопа)	-	-
Укупно	894.710	1.634.912
Финансијске обавезе		
Некаматносне	179.359	156.635
Каматносне (фиксна каматна стопа)	24.582	28.809
Каматносне (варијабилна каматна стопа)	-	-
Укупно	203.941	185.444

У 2023. години Институт није имао кредитних обавеза и из тог разлога нето добитак није био изложен променама у каматним стопама. Руководство Института води такву пословну политику да прати кретања каматних стопа на финансијском тржишту и користи решења која су за њега најповољнија у одређеном временском периоду, са приоритетом фиксних каматних стопа.

- **Кредитни ризик** је ризик да ће једна страна у финансијском инструменту, неиспуњењем своје обавезе, проузроковати финансијски губитак друге стране. Кредитни ризик обухвата дугорочне финансијске пласмане, потраживања и дате гаранције и јемства трећим лицима.

Институт је изложен ризику потраживања од правних и физичких лица, као купаца, међутим исти је минимизиран јер се роба највећим делом продаје авансно, уз гаранцију или готовински. Поред тога, Институт користи јавно доступне финансијске информације (нпр. податке о бонитету које пружа Агенција за привредне регистре) и интерне податке о дугогодишње сарадњи са одређеним пословним партнером.

• **Ризик ликвидности** је ризик да ће Институт имати потешкоћа у измирењу обавеза повезаних са финансијским обавезама.

У дужем низу година Институт није имао проблема са ликвидношћу. У појединим периодима долазило је до неликвидности сектора аграра као целине, али се та неликвидност углавном превазилазила коришћењем разних инструмената плаћања и наплаћивања (кредити, менице, факторинг и сл.). Индикатори ликвидности потврђују да у пословању Института претходне две године није постојао ризик ликвидности.

Индикатори ликвидности:

Индикатори	2023	2022
Опште ликвидности (обртна имовина / краткорочне обавезе)	3,57	4,17
Убрзане ликвидност (обртна имовина без залиха / краткорочне обавезе)	1,14	2,46

Руководство Института управља ризиком ликвидности одржавајући одговарајуће новчане резерве, праћењем планираних и стварних новчаних токова и одржавањем адекватног односа прилива финансијских средстава и доспећа обавеза, чиме обезбеђује да у сваком тренутку може да испуњава све своје доспеле обавезе. Поред тога, руководство Института води такву пословну политику да избегава дугорочно задуживање. Износи приказани у наредној табели засновани су на недисконтованим новчаним токовима на основу најранијег датума на који ће Институт бити обавезан да такве обавезе намири.

Рочност доспећа финансијских обавеза Института:

Обавезе	до 1 године	од 1 до 2 године	од 2 до 15 година	Укупно
2023. година				
Дугорочни кредити и обавезе по основу лизнга	-	-	21.428	21.428
Обавезе из пословања	132.869	-	-	132.869
Краткорочне финанс. обавезе	3.154	-	-	3.154
Остале краткорочне обавезе	46.490	-	-	46.490
Укупно	182.513	-	21.428	203.941
2022. година				
Дугорочни кредити и обавезе по основу лизнга	-	-	28.809	28.809
Обавезе из пословања	88.617	-	-	88.617
Краткорочне финанс. обавезе	4.196	-	-	4.196
Остале краткорочне обавезе	68.018	-	-	68.018
Укупно	160.831	-	28.809	189.640

43. УПРАВЉАЊЕ РИЗИКОМ КАПИТАЛА

У поступку управљања капиталним ризиком, руководство Института има за циљ очување могућности да послује по принципу сталности пословања, истовремено максимизирајући приносе власницима и другим интересним странама путем оптимизације односа дуга и капитала. Руководство Института прегледа структуру односа дугова и капитала на годишњој основи.

Институт анализира капитал кроз показатељ задужености. Овај показатељ израчунава се као однос нето обавеза (задужености) и укупног капитала. Нето задуженост се обрачунава тако што се укупне финансијске обавезе (краткорочне и дугорочне) умање за готовину и готовинске еквиваленте. Укупан капитал представља збир свих категорија капитала приказаних у билансу стања и нето задужености.

Показатељи задужености на дан 31. децембра 2023. и 2022. године су били следећи:

		хиљада динара
1. Укупне обавезе (дугорочне и краткорочне)	798.048	684.275
2. Укупан сопствени капитал	2.574.619	2.589.016
Показатељ задужености (1/2)	31,0%	26,4%

Стопа задужености је испод 1 и показује да није присутан ризик задужености.

44. УСАГЛАШАВАЊЕ ПОТРАЖИВАЊА И ОБАВЕЗА

Институт је извршио усаглашавање својих потраживања и обавеза са стањем на дан 31. децембра 2023. године.

Послато је укупно 137 извода отворених ставки (ИОС обрасци) купцима на дан 31. октобра и 31. децембра 2023. године, и примљено је 122 ИОС-а од добављача. ИОС-и од добављача су се усклађивали са стањем на дан 30. септембра, 31. октобра, 30. новембра и 31. децембра 2023. године.

Од послатих ИОС-а купцима који су имали отворене ставке на дан 31.12.2023. године (укупно 45 отворених ставки), враћено је 22 ИОС-а (није одговорено на 23) у којима су купци потврдили сагласност отворених ставки. На овај начин је потврђено 129.199 хиљада РСД бруто потраживања од купаца на дан 31. децембра 2023. године, што чини 95% бруто потраживања по основу продаје.

Од укупно 89 отворених ставки обавеза према добављачима на дан биланса примљено је 39 ИОС-а (50 добављача није послало ИОС-е), На овај начин је потврђено 124.025 хиљада РСД обавеза према добављачима на дан 31. децембар 2023. године, што чини 94,47% ових обавеза.

Осим усаглашавања пре састављања финансијских извештаја слањем извода отворених ставки, усаглашавање са дужницима и повериоцима је вршено у континуитету током 2023. године у циљу ажурности исправности евидентираних потраживања и обавеза.

Извршено је усаглашење са свим пословним банкама и рачуном трезора са стањем на дан 31. децембра 2023. године. Није било неусаглашених стања.

У поступку усаглашавања са пословним партнерима, нису утврђена материјално значајна неусаглашена потраживања и обавезе.

45. ПОВЕЗАНЕ СТРАНЕ

Институт током 2023. и 2022. године није обављао пословне трансакције са повезаним странама.

46. НАЧЕЛО СТАЛНОСТИ ПОСЛОВАЊА

Финансијски извештаји су састављени на начелу настанка пословног догађаја (начело узрочности) и начелу сталности пословања.

Према начелу настанка пословног догађаја учинци пословних промена и других догађаја се признају у моменту настанка (а не када се готовина или њен еквивалент прими или исплати). Финансијски извештаји састављени на начелу настанка пословног догађаја (осим Извештаја о токовима готовине) пружају информације не само о пословним променама из претходног периода, које укључују исплату и пријем готовине, већ такође и о обавезама за исплату готовине у будућем периоду и о ресурсима који представљају готовину која ће бити примљена у будућем периоду.

Финансијски извештаји су састављени под претпоставком да ће Институт да послује у неограниченом временском периоду и да ће да настави са пословањем и у догледној будућности.